

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

**Applied Information Technology in Community Economy : A Case Study
of The Financial Institution of The Community, Chiangmai Province**

โดย

สถาพร แสงสุโพธิ์

สมคิด แก้วทิพย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

2557

รหัสโครงการวิจัย มจ.1-56-047

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

Applied Information Technology in Community Economy : A Case Study of

The Financial Institution of The Community, Chiangmai Province

ได้รับจัดสรรงบประมาณวิจัย

ประจำปี 2556

จำนวน 100,000 บาท

หัวหน้าโครงการ

ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์

ผู้วิจัยร่วม

ดร.สมคิด แก้วทิพย์

งานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์

25 กันยายน 2557

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการ การเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในปีงบประมาณ 2556 เพื่อเป็นการ พัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชน ที่ให้ข้อมูล และ ผู้บริหารสถาบันการเงินชุมชน ให้ความอนุเคราะห์ในการประชาสัมพันธ์การเก็บรวบรวมข้อมูล และเอื้ออำนวยความสะดวกในการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และนายณัฐวุฒิ เครือฟู ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในการให้คำปรึกษาในการทำรูปเล่มงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับได้แสดงความคิดเห็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประโยชน์จนกระทั่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทคัดย่อ	1
Abstract	3
บทที่ 1 บทนำ	5
ความสำคัญของปัญหา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	10
เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร	18
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ	23
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	25
แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
กรอบแนวคิดในการวิจัย	37
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
สถานที่ดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การทดสอบเครื่องมือ	39
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	40
บทที่ 4 ผลการวิจัย	42
ส่วนที่ 1 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลกระบวนการดำเนินงาน ของสถาบันการเงินชุมชน	42
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของของสถาบันการเงินชุมชน	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน	62
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	64
สรุปผลการวิจัย	64
อภิปรายผลการวิจัย	66
ข้อเสนอแนะ	68
ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป	68
บรรณานุกรม	69

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่ สถาบันการเงินชุมชน	57
ตารางที่ 2 แสดงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	58
ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการใช้โปรแกรมการใช้งานสถาบันการเงินชุมชน	59
ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลความสามารถในการปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์	60

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

37

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

Applied Information Technology in Community Economy : A Case Study

of The Financial Institution of The Community, Chiangmai Province

สถาพร แสงสุโพธิ์

Sathaporn Saengsupho

สมคิด แก้วทิพย์

Somkid Kaewtip

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2) เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ 2) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน โดยใช้แบบสอบถามและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และ 3) พัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนโดยวิธีการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1.จากการศึกษาข้อมูลทั่วไป กระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 4 ส่วน คือ 1) การออม-การฝาก 2) การกู้ยืมและการให้กู้ 3) การจัดการผลประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการ และ 4) การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน

2.สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารที่รับผิดชอบ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งาน พร้อมทั้งบุคลากร บางส่วนยังขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.พัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนโดยสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) ด้านฮาร์ดแวร์ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานและมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน 2) ด้านซอฟต์แวร์ ต้องพัฒนาให้ทันสมัย ตอบสนองต่อการใช้งานในทุกระดับ และ 3) ด้านบุคลากร ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ อย่างต่อเนื่องและพร้อมต่อการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

This quantitative and quantitative study aimed to : The explore the operational process of The Financial Institution of The Community , Chiangmai province ; 2) explore conditions of information technology using of The Financial Institution of Community ; and 3) develop a guideline for the application of information technology in order to develop The Financial Institution of The Community , Chiangmai province. It comprised 3 steps : 1)exploration of the operational process of The Financial Institution of The Community by using data analyses and suggestions of specialists ; 2)exploration of information technology using conditions of The Financial Institution of The community by using a set of questionnaires ; and 3)develop a guideline for the application of information technology in order to develop The Financial Institution of The Community by using focus group discussion. Results of the study revealed the following :

1. Based on the investigation of general data, the operational process of The Financial Institution of The Community consisted of 4 parts : 1)savings – deposit , 2)loans and provision of loans , 3)management of remuneration and welfare , and 4)managerial administration of the institution.
2. Regarding conditions of information technology using , the in charge bank supported the institution on hard wares and soft wares . However, it was not enough for the operation. Besides, the institution lacked of personnel who were knowledgeable and skillful in information technology.
3. Develop a guideline for the application of information technology in order to develop the institution. This focused on the following 3 issues : 1)adequate, appropriate , and effective softwares ; 2)modern softwares which could be responsive to the operation of all levels ; and 3)continual development of poterital of personnel.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นโลกของการเปลี่ยนแปลง ทั้ง ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ตลอดจน ในด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ผลกระทบไปในทุกด้าน รวมทั้งเศรษฐกิจชุมชน ก็เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรม และสังคม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เกิดแรงยื้อระหว่างจารีตประเพณี และค่านิยมทางสังคมดั้งเดิม กับวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ และความทันสมัยของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ชุมชนก็พยายามที่จะรวมกลุ่ม เพื่อความอยู่รอดและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยนำเอาความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนที่มีอยู่มาพัฒนา แต่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจไทย ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความอ่อนแอ รายได้ต่ำ โดยมีสาเหตุ เนื่องมาจาก ขาดความร่วมมือ ของชุมชน และระหว่างชุมชน ขาดการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในช่วงปี 40 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศไม่ได้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในชนบท หรือ “เศรษฐกิจของฐานล่าง” ซึ่งเป็นเศรษฐกิจของประชากรส่วนใหญ่ จึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การพัฒนาใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา จึงมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” (people centered development) และมีกระบวนการที่บูรณาการทุกด้านในการเชื่อมโยงกัน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย (กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2546: 76) ซึ่งแผนการพัฒนาระบบทั้ง 2 ฉบับได้พยายามแก้ไขปัญหาคความยากจน มาโดยตลอดยิ่งไปกว่านั้น โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ยังให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศหลังวิกฤต ที่เกิดขึ้นเมื่อกลางปี 2540 และสร้างฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ ทำให้ประเทศมีภูมิคุ้มกัน และเศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งแก้ไขเรื่องที่เป็นเร่งด่วน 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1)การแก้ปัญหาคความยากจน เพื่อช่วยให้คนยากจนและคนด้อยโอกาสสามารถพึ่งตนเองได้ 2)สร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานราก เพื่อช่วยให้คนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 3)เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อช่วยสร้างรายได้ของประเทศให้เพิ่มขึ้น

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546: 20) สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้เน้นการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองหรือสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549: 22) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจได้เน้นความเป็นอยู่ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น เพราะกระแสการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาแบบปัจเจกนิยม ซึ่งได้รับการพิสูจน์จากวิกฤตของประเทศในปัจจุบันแล้วว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาและสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมโดยรวมได้ ดังนั้นการทำให้ชุมชนซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในการทำงานมีความเข้มแข็ง คือ มีสติปัญญาร่วมกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดวิถีชีวิต คุณภาพชีวิต และอนาคตของตนเองได้ตามอัตภาพของแต่ละชุมชน การรวมคนเข้าด้วยกันทำให้เกิดพลังทวีคูณ และการรวมพลังนี้เองเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาสามารถควบคุมสังคมได้ บนพื้นฐานการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งในการพัฒนาชุมชนนั้น อาจมีจุดเริ่มของกิจกรรมการพัฒนที่ต่างกันแต่ กิจกรรมที่ดำเนินการจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม (กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2546) การพัฒนาประเทศต้องสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในชนบท หรือ เศรษฐกิจชุมชน ในกระบวนการดำเนินการ ได้เกิดปัญหาเครือข่ายของกลุ่มผู้ผลิตและชุมชน เนื่องจาก

(1) ขาดข้อมูลข่าวสาร และนโยบายของรัฐด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพราะการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐน้อย นอกจากนี้ยังขาดข้อมูลสารสนเทศที่ช่วยในการผลิต การตลาด การประชาสัมพันธ์ เช่น ข้อมูลวัตถุดิบ ความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสินค้า รวมทั้งความรู้ในด้านการบริหารจัดการ การตลาด ยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะอย่างเพียงพอ

(2) ขาดการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทำให้ไม่สามารถดำเนินการผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ทำให้เกิดการผลิตสินค้าประเภทเดียวกันในหลายพื้นที่ เช่น งานทอผ้าที่มีลวดลายและสีเหมือนกันในหลายหมู่บ้าน ทำให้เกิดการแข่งขันด้านการตลาด เป็นต้น

(3) ขาดแหล่งทุนในการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชน ทำให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความลำบาก นอกจากนั้นยังมีปัญหาของการเข้าสู่แหล่งทุน เพราะไม่มีหลักทรัพย์ในการค้ำประกัน ทำให้เกิดการกู้เงินนอกระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง และไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินการ จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชนได้ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการ ลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว ส่งเสริมและพัฒนา

ให้ชุมชนมีขีดความสามารถ สร้างกระบวนการพึ่งตนเองได้และในปัจจุบันการดำเนินการของกลุ่มได้มีการพัฒนาและมีการขยายตัว มีจำนวนทุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อการดำเนินการของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ทันสมัยและรวดเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยแต่เนื่องจาก สถาบันการเงินชุมชน ยังขาด บุคลากรที่มี ความรู้ ทักษะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม พร้อมทั้งยังระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความหลากหลายไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ ไม่สามารถบูรณาการข้อมูล ใช้ข้อมูลร่วมกันไม่ได้ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันการเงินชุมชนอื่น เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินสถาบันการเงินชุมชน ในด้าน การวางแผน การกู้ยืม การออม และแลกเปลี่ยนข้อมูล การสร้างเครือข่าย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนทั้งระบบ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนโดยตรง

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน และในการแก้ไขปัญหาของเศรษฐกิจชุมชนอีกประการหนึ่งที่สำคัญก็คือ การออมทรัพย์ การกู้ยืมเงิน เพื่อช่วยในการดำเนินการเศรษฐกิจชุมชน ในด้านการผลิต การตลาด การสร้างเครือข่าย และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สังคมในวงกว้าง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่องการศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษากลุ่มเศรษฐกิจชุมชนเชียงใหม่ โดยเฉพาะต้องการให้กลุ่มสถาบันการเงินชุมชน มีข้อมูล สารสนเทศ ความรู้ และมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม และยังมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางการเงินที่มีคุณภาพ และยังยื่น นำไปสู่พัฒนากลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนนำไปปรับปรุงคุณภาพการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมในยุคสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และการเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชน มีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันการเงินชุมชน
- 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

- ด้านเนื้อหา** ศึกษาเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน ในประเด็น กระบวนการดำเนินการสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านบุคลากร เท่านั้น
- ด้านเวลา** ศึกษาในช่วงเดือน ตุลาคม 2555 ถึง กันยายน 2557
- ด้านพื้นที่** ศึกษาเฉพาะสถาบันการเงินชุมชน 240 แห่ง ที่ผ่านการฝึกอบรม ของธนาคารออมสิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นำเสนอเป็นพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพสถาบันการเงินชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเอกภาพในระบบข้อมูล การวางแผน การประสานงาน ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และเกิดการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กรต่อไป

2. เพื่อนำข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารสถาบันการเงินอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งต่อไปใช้ต่อยอดเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยครั้งต่อไปได้

คำนิยามศัพท์

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชนซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ มาประยุกต์ใช้ในงานของสถาบันการเงินชุมชน ทางด้านการติดต่อสื่อสาร การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำข้อมูลมาใช้อย่างเป็นระบบเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งทางด้านการบริการสาธารณะ การบริหารจัดการ และการดำเนินงาน รวมทั้งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุณภาพของประชาชนในสังคม

คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ (Hardware) หมายถึง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ แบ่งออกเป็นส่วนประกอบดังนี้ หน่วยรับข้อมูล หน่วยประมวลผล หน่วยแสดงผล ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ สแกนเนอร์ และระบบเครือข่าย

โปรแกรม (Software) หมายถึง ชุดคำสั่งหรือโปรแกรมที่ใช้สั่งงานให้คอมพิวเตอร์ทำงาน เพื่อใช้งานในสถาบันการเงินชุมชน

บุคลากร (Peopleware) หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการวิธีการในกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่ การเงิน การบัญชี และการบริหาร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ
4. แนวคิดการพัฒนาชุมชน
5. แนวคิดสถาบันการเงินชุมชน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.1 ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี
สารสนเทศ พ.ศ.2535 กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือใน
กระบวนการดำเนินงานใด ๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์
ฮาร์ดแวร์ การติดต่อสื่อสาร การรวบรวม และการนำข้อมูลมาใช้อย่างทันการ เพื่อก่อให้เกิด
ประสิทธิภาพทั้งทางด้านการผลิต การบริการ การบริหาร และการดำเนินงาน รวมทั้งเพื่อการศึกษา
และการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ การค้าและการพัฒนาคุณภาพชีวิต
และคุณภาพของประชาชนในสังคมหรือ อาจกล่าวได้ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หมายถึง
เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ เพื่อจัดทำสารสนเทศไว้ใช้งาน ซึ่งจะประกอบด้วย
เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีโทรคมนาคมเป็นหลัก และยังรวมถึงเทคโนโลยีอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการ
จัดการและจัดเก็บข้อมูล ส่วนการสื่อสารโทรคมนาคมใช้เป็นสื่อในการจัดส่งข้อมูลเผยแพร่ภาพ
และเสียงออกไปเพื่อสื่อสารกัน (มณีรัตน์ บุญคำ, 2539 : 4-5)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ระบบการจัดเก็บ บันทึก และประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง ทำให้เราสามารถส่งผลลัพธ์ของการใช้งานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้งานที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็ว และสะดวก (กรรชิต มาลัยวงศ์, 2539 : 25)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่ประกอบด้วยระบบการจัดเก็บ การประมวลผลข้อมูล ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ ที่มีการวางแผน การบริหารจัดการและใช้งานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2542 : 7)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ขบวนการประมวลผลข่าวสารที่มีอยู่ให้อยู่ในรูปของข่าวสารที่เป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อเป็นข้อสรุปที่ใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจ ทั้งในระดับปฏิบัติการ ระดับกลาง และระดับสูง (กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2539 : 147)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อเชื่อมโยง การจัดหา จัดเก็บ จัดการ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่า สารสนเทศให้เกิดประโยชน์ ในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, 2543 : 5)

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึง กระบวนการนำเอาคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูลมาทำการประมวลผลและการสืบค้นหาแล้วเรียกใช้งานข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลแล้ว มีสื่อและอุปกรณ์เข้ามาช่วยในการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต่างๆ (ช่วงโชติ พันธุเวช, 2542 : 265)

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology -- IT) หมายถึง เทคโนโลยีหลายกลุ่มรวมกันเพื่อก่อเกิดการติดต่อเชื่อมโยงหรือการจัดหา การวิเคราะห์ประมวล การจัดเก็บและจัดการ การเผยแพร่และการใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ทั้งเสียง ภาพ และตัวอักษร ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ เริ่มจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บ ประมวลผล แสดงผลและเผยแพร่สารสนเทศในรูปของข้อมูล ข้อความหมาย และเรื่อง โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคม

เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยเทคโนโลยีสำคัญสองสาขา ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยในการจัดเก็บ บันทึกและการประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และมีความถูกต้อง และเทคโนโลยีโทรคมนาคม ช่วยให้สามารถส่งผลลัพธ์ของการใช้งานคอมพิวเตอร์ไปให้ผู้ใช้งานที่อยู่ห่างไกลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (กรรชิต มาลัยวงศ์, 2539: 20)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่ประกอบด้วยระบบการจัดเก็บและการประมวลผลข้อมูล ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ ที่มีการวางแผนจัดการและใช้งานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายที่กว้าง และไม่ได้นิยามรายละเอียดที่ชัดเจน เนื่องจากพลวัตของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว (ณัฐพันธุ์ เจริญนันท์ และ ไพบูลย์ เกียรติโกมล, 2545: 35)

คำนิยามของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า ความรู้ในผลิตภัณฑ์หรือในกระบวนการดำเนินการใด ๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ การติดต่อสื่อสาร การรวบรวมและการนำข้อมูลมาใช้อย่างทันการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งทางด้านการผลิต การบริการ การบริหาร และการดำเนินการ รวมทั้งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การค้า และการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และคุณภาพของประชาชนในสังคม

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การกระทำโดยอัตโนมัติเพื่อรวบรวม จัดเก็บ ประมวลผล จัดจำหน่าย และการใช้สารสนเทศ โดยไม่จำกัดขอบเขตไว้ที่ฮาร์ดแวร์ หรือซอฟต์แวร์ แต่เน้นความสำคัญที่มนุษย์ในฐานะของผู้ใช้ ผู้สร้าง ผู้ควบคุม และผู้แสวงหาประโยชน์จากเทคโนโลยี (Zorkoezy, 1984: 28)

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง รูปแบบของเทคโนโลยีทุกประเภทที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการประมวลผล การจัดเก็บ และการถ่ายทอดสารสนเทศในรูปอิเล็กทรอนิกส์ (Lucas, 1997: 9) จอห์น วี พาฟลิก ให้ความหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศว่า ควรต้องประกอบด้วยสื่อ 5 ประเภทดังนี้ 1) การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ออนไลน์ (online computer communication) เช่น การติดต่อออนไลน์แบบไร้สาย (wireless personal computer service: PCS) ซึ่งก็อยู่ในกลุ่มของการใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้อินเทอร์เน็ต (internet) 2) สื่อ CD-ROM 3) สื่อเทปเสียงแม่เหล็ก (magnetic tape) 4) สื่อดิสก์เก็ต (diskettes) และ 5) สื่อเทปเสียง (audio tape) ซึ่งในส่วน of สื่อ 3 ประเภทหลัง มีแนวโน้มการใช้ลดลง ในขณะที่สื่อประเภทแรกมีแนวโน้มการใช้สูงมากยิ่งขึ้น

จากความหมายของนักคิดสามารถสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินงานใด ๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ทั้งด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การสื่อสาร การรวบรวม การจัดเก็บ การเผยแพร่ การนำเสนอและการนำข้อมูลมาใช้อย่างทันการเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งทางด้านการผลิต การบริการ การบริหารและการดำเนินการ รวมทั้งเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดสารสนเทศสำหรับส่งไปให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานใช้ รวมทั้งส่งไปยังผู้ใช้ที่อยู่ห่างกัน โดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Network) ระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม และ

ระบบอื่นๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันได้สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง

ในเรื่องของ เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการจัดการความรู้ (Information Technology for Managing Knowledge) คือ เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเก็บ รวบรวม กำหนด รหัส จัดเก็บ และถ่ายโอนข้อมูลไปทั่วทั้งองค์กร และทั่วโลก

แนวคิดทฤษฎี มีการเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้นำสังคม (Technological Determinism) หรือเรียกว่า ทฤษฎีสื่อคือผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ (McLuhan's Media Law Theory) จะประกอบด้วยนักคิด คือ

ฮาร์ลด์ อินนิส เป็นนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่มีความสนใจพลังหรืออำนาจของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวคิดที่ว่าไม่ว่าการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะก้าวหน้าไปเพียงใด แต่อำนาจในการใช้และควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก็ยังคงตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อย ที่ใช้อำนาจทางการเมืองควบคุมระบบข่าวสารหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตลอดจนความรู้ต่างๆ ในสังคมไว้ พร้อมทั้งปิดกั้นการแข่งขันจากระบบการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ

แมกลูฮัน (McLuhan, 1969: 14) อธิบายว่าอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของสังคมในแต่ละยุคสมัย มีผลต่อการกำหนดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมได้ เช่น การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองต่อวิธีการสื่อสารที่เร่งรีบ การใช้วิธีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แทนการส่งจดหมายด้วยระบบเดิม การประชุมทางไกลผ่าน Video Conference การใช้ห้องสนทนาอิเล็กทรอนิกส์ กับคนเฉพาะกลุ่มในเฉพาะบางประเด็น และการสืบค้นข้อมูล เป็นต้น

2. ทฤษฎีเทคโนโลยีสารสนเทศนิยม (Cybernetic Capitalism) มีนักคิดที่ทำให้แนวคิดไว้ดังนี้

ทอม สโตเนียร์ ได้กล่าวไว้ว่า ในโลกยุคปัจจุบันนี้ ข้อมูลข่าวสารเป็นทรัพย์สินที่สำคัญที่เป็นแหล่งของความมั่งคั่งและอำนาจ เทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับสังคมองค์กรรวม เช่น การก้าวสู่ระบบสำนักงานอัตโนมัติ ที่ต้องการคนที่มีความรู้ ความสามารถหรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่สารสนเทศและการสื่อสารมีขนาดเล็กลง

เจ เออร์รี่ ได้วิเคราะห์ไว้ว่า การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การไหลเวียนของข่าวสารระดับโลกเป็นไปได้ง่าย ทั้งในปริมาณขนาดใหญ่ เช่น การดำเนินการของบริษัทธุรกิจระดับโลก ทั้งในปริมาณขนาดเล็กที่สุดหรือปริมาณส่วนตัว เช่น การเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการติดต่อสื่อสาร หรือแม้แต่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม

3. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ ประกอบไปด้วย (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547: 21)

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร / เพื่อการเข้าถึงความรู้ (Communication / Access Technology) เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ใช้กับผู้เชี่ยวชาญและแหล่งความรู้อื่นๆ ยังช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงความรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และสะดวกขึ้นรวมทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ค้นหาข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ที่ต้องการผ่านทาง ระบบเครือข่าย Intranet Extranet หรือ Internet

เทคโนโลยีสารสนเทศความร่วมมือ / การใช้งานร่วมกัน (Collaboration Technology) ช่วยให้ผู้สามารถประสานการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดอุปสรรคในเรื่องของระยะทางตัวอย่าง เช่น โปรแกรมกลุ่ม Groupware ต่างๆ หรือระบบ Screen Sharing เป็นต้น

เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บ (Storage technology) ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและ จัดการความรู้ต่างๆ เช่น ระบบจัดการฐานข้อมูลเหมืองข้อมูล (Data mining) ตัวอย่างการทำงานของเหมืองข้อมูลเป็นวิธีการดึงข้อมูลจากแหล่งจัดเก็บข้อมูลในคลังข้อมูล (data warehouse) มารวบรวมและแสดงผลในรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ดังเหมืองข้อมูลกับระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert systems)

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการนำเสนอ (Presentation Technology) ได้แก่ ข้อมูลดังนี้

1. ข้อความหรือสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Text or Publishing) คือ การเผยแพร่ข้อความโดยอาศัยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
2. CBT การฝึกอบรมด้วยคอมพิวเตอร์ (Computer-Based Training)
3. สื่อผสม (Multimedia) ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่นำเอา ข้อมูล ข้อความ เสียง ภาพ เคลื่อนไหวและวีดิทัศน์มาใช้
4. โทรทัศน์ เป็นการนำเสนอทั้งภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบที่ตอบสนองแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีรูปแบบที่ทันสมัย

5. การประชุมทางไกล (Teleconference) เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลในลักษณะที่เป็นข้อความ เสียง หรือ วิทัศน์ที่เกิดขึ้นในทันทีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งอยู่คนละสถานที่

6. ความเสมือนเป็นจริง (Virtual Reality) เป็นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการ นำเสนอ ประสบการณ์ในการเรียนรู้แบบ Interactive, Immersive และแบบ 3 มิติ โดยใช้แบบจำลองที่เหมือนจริง

7. ระบบที่สนับสนุนการปฏิบัติงานอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Performance Support System - EPSS) คือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ได้ ผสมผสาน Expert System, Hypertext, Embedded Animation และ/หรือ Hypermedia เข้าด้วยกัน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการปฏิบัติงาน เทคโนโลยีเพื่อการเผยแพร่ (Distribution Technology) ซึ่งได้แก่ (ASTD, 1998)

1. Cable TV การแปลงสัญญาณโทรทัศน์โดยอาศัยเคเบิลเทคโนโลยี
2. CD-ROM รูปแบบและระบบการบันทึก จัดเก็บ และเรียกข้อมูลที่อยู่บนแผ่นบันทึกข้อมูลกลับมาใช้
3. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนข้อความต่างๆ ผ่านทางคอมพิวเตอร์
4. Extranet เป็นระบบเครือข่ายที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมต่อองค์กรให้เข้ากับซัพพลายเออร์ ลูกค้า และองค์กรอื่นๆ เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน หรือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน
5. Internet พันธมิตรของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลก ซึ่งเชื่อมต่อโดยอาศัยเครือข่ายหลายๆ เครือข่าย
6. Intranet เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมกันภายในองค์กร
7. Local Area Network (LAN) เป็นเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ภายในพื้นที่ขนาดเล็กที่ใช้ทรัพยากรในการประมวลผล หรือแม่ข่าย (Server) มากกว่า 1 เครื่อง ร่วมกัน
8. Wide Area Network (WAN) เป็นเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ที่ครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่ที่ใช้ทรัพยากรในการประมวลผลหรือแม่ข่ายมากกว่า 1 เครื่อง
9. Satellite TV (Interactive Business TV) การแปลงสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม
10. อุปกรณ์จำลองแบบ (Simulator) อุปกรณ์หรือระบบที่จำลองหรือเลียนแบบระบบหรืออุปกรณ์ของจริงมา

11. World Wide Web (WWW) เป็นทรัพยากรบนเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ต หรือใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดที่นำเอา Hypertext Transport Protocol (HTTP) มาใช้

12. บล็อก (Blog) การบันทึกบทความของตนเอง (Personal Journal) ได้ลงบน เว็บไซต์โดยเนื้อหาของ blog นั้นจะครอบคลุมได้ทุกเรื่อง

13. พอร์ทัล (Portal) เป็น web site ที่ผู้ใช้สามารถที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยที่ portal จะคำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง ข้อมูลข่าวสารที่แสดงจะเป็นข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับผู้ใช้หรือเป็นข้อมูลที่ผู้ใช้สนใจเท่านั้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยการจัดการ นั้น เทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นกลไกและเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะทำให้การจัดการความรู้ ถูกดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิเคราะห์และออกแบบอาจต้องพิจารณาทั้งในเงื่อนไข ของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ บุคลากร และระบบเครือข่าย ที่องค์กรมี และนำมาพัฒนาปรับปรุง การ ทำงานบนพื้นฐานของวัฒนธรรมการทำงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อองค์กร

1.2 ลักษณะของเทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของสังคมสมัยใหม่ ซึ่ง ลักษณะเด่นของเทคโนโลยีสารสนเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2542) มีดังนี้

1.2.1 เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการในหน่วยงาน ต่าง ๆ ปัจจุบันทุกหน่วยงานต่างพัฒนาระบบรวบรวมจัดเก็บข้อมูล เพื่อพัฒนาใช้ในองค์กรของตน เช่น ระบบทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง ระบบเวชระเบียนในโรงพยาบาล ระบบการจัดเก็บข้อมูลภาษี เป็นต้น องค์กรทุกระดับเห็นความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

1.2.2 เทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงาน ในการประกอบการทางเศรษฐกิจ การค้าและการอุตสาหกรรม จำเป็นต้องหาวิธีในการ เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน คอมพิวเตอร์และระบบสื่อสาร เข้ามา ช่วยทำให้เกิดระบบอัตโนมัติ เราสามารถฝากถอนเงินสดผ่านเครื่องเอทีเอ็มได้ตลอดเวลา ธนาคาร สามารถให้บริการได้ดีขึ้น ทำให้การบริการโดยรวมมีประสิทธิภาพ ระบบการจัดการทุกแห่ง ต้องการใช้อยู่ข้อมูลเพื่อการดำเนินการและการตัดสินใจ ระบบธุรกิจจึงใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วยในการ ทำงาน เช่น ใช้ในระบบจัดเก็บเงินสด จองตั๋วเครื่องบิน เป็นต้น

1.2.3 เทคโนโลยีสารสนเทศ เปลี่ยนรูปแบบการบริการเป็นแบบกระจาย เมื่อมีการ พัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ข้อมูลได้ดีการบริการต่าง ๆ จึงเน้นรูปแบบการบริการแบบกระจาย

ผู้ใช้สามารถสั่งซื้อสินค้าจากที่บ้าน สามารถสอบถามข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ นักศึกษาบางมหาวิทยาลัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์สอบถามผลสอบจากที่บ้านได้

1.2.4 เทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวข้องกับคนทุกระดับ พัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ดังจะเห็นได้จากการพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ การใช้ตารางคำนวณ และใช้อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมแบบต่าง ๆ เป็นต้น

ครรชิต มัลลียงส์ (2539 : 23) ได้จำแนกเทคโนโลยีสารสนเทศตามลักษณะของการใช้งาน โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เทคโนโลยีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น ดาวเทียมถ่ายภาพบรรยากาศ กล้องถ่ายภาพ วิกิทัศน์ กล้องถ่ายภาพ เครื่องเอกซเรย์ เป็นต้น
2. เทคโนโลยีที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลจะเน้นสื่อที่ใช้บันทึก เช่น จานแสงหรือจานเลเซอร์ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็ก บัตรเอทีเอ็ม เป็นต้น
3. เทคโนโลยีที่ใช้ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ คือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์
4. เทคโนโลยีที่ใช้ในการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศ เช่น เครื่องพิมพ์แบบต่าง ๆ จอภาพ
5. เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำสำเนาสารสนเทศ เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร
6. เทคโนโลยีสำหรับถ่ายทอดสื่อสารข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ ระบบโทรคมนาคมต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง โทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร เทเล็กซ์และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งระยะใกล้และระยะไกล

1.3 องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

สมนึก กิริโต (2538) กล่าวถึง องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศว่าไม่ใช่มีแค่เครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของระบบมี 5 องค์ประกอบ คือ

1.3.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่มีฮาร์ดดิสก์ที่มีความจุข้อมูลได้จำนวนมาก และสามารถรับข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพ และเสียง มีอุปกรณ์สนับสนุน เช่น เครื่องพิมพ์เลเซอร์แบบสี เครื่องสแกนเนอร์ที่สามารถอ่านภาพเอกสารได้ และอุปกรณ์สนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางในการประยุกต์ใช้งาน

1.3.2 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่สั่งงานให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงาน ประมวลผลข้อมูลข่าวสารให้ได้ผลลัพธ์ตามความต้องการ ปัจจุบันมีโปรแกรมควบคุมระบบงาน โปรแกรมสำเร็จรูป และโปรแกรมประยุกต์ในลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้งานได้ง่ายขึ้น โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่มี

ใช้กันทั่วไปช่วยให้งานสารสนเทศในระดับบุคคลเป็นไปอย่างกว้างขวาง และได้มีการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้สามารถใช้ในงานร่วมกันในระดับกลุ่มและระดับองค์กร

1.3.3 ข้อมูล ที่จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของระบบ เนื่องจากการเก็บข้อมูลจากแหล่งกำเนิดข้อมูลจะต้องมีความถูกต้อง มีการกลั่นกรองและตรวจสอบแล้วเท่านั้นจึงเกิดประโยชน์ และข้อมูลต้องมีมาตรฐาน เมื่อใช้งานระดับกลุ่มหรือระดับองค์กร ข้อมูลต้องมีโครงสร้างในการจัดเก็บที่เป็นระบบระเบียบ เพื่อการสืบค้นที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.3.4 บุคลากรในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับผู้ใช้ ผู้บริหาร ผู้พัฒนาระบบ นักวิเคราะห์ระบบ นักเขียนโปรแกรม เหล่านี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในความสำเร็จของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คนเหล่านี้ยิ่งมีความรู้ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศมากเท่าใด โอกาสที่จะใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศย่อมจะเต็มศักยภาพมากขึ้น และคุ้มค่าขึ้นเท่านั้น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับส่วนบุคคลที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสมรรถนะสูง ผู้ใช้งานก็มีโอกาสพัฒนาระบบงานได้เองตามความต้องการที่หลากหลาย หากผู้ใช้ให้ความสนใจพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยตนเอง สำหรับในระดับองค์กรผู้พัฒนาและดูแลระบบต้องใช้บุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ไม่ควรละเลยที่จะให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับผู้ประยุกต์ใช้งานแก่เจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ภายในองค์กรด้วย

1.3.5 ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติของผู้ใช้หรือบุคลากรเกี่ยวข้อง เมื่อได้พัฒนาระบบแล้วขณะที่ใช้งานก็จำเป็นต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติของคน และเครื่องคอมพิวเตอร์ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร ทั้งในกรณีปกติและกรณีพิเศษ เช่น ขั้นตอนการบันทึกข้อมูล ขั้นตอนการประมวลผล ขั้นตอนการบริการข้อมูล ขั้นตอนปฏิบัติเมื่อเครื่องเสีย ข้อมูลศูนย์หายและการสำรองข้อมูลเพื่อความปลอดภัยเป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องมีการซักซ้อมเตรียม บอกกล่าวให้ความรู้และการทำเอกสารคู่มือการใช้ที่ชัดเจน

2. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารจัดการภายในองค์กร

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือที่นิยมเรียกว่า IT เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันองค์กรธุรกิจต่าง ๆ มีการแข่งขันสูง ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเร็วหรือเข้าถึงข้อมูลได้เร็วกว่าคนอื่นเท่านั้นถึงจะเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศ ยังมีบทบาทต่อการตัดสินใจของผู้บริหารได้รวดเร็วและถูกต้อง พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้สร้างความท้าทายแก่ผู้บริหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศสร้างผลกระทบในเชิงลึกต่อวัฒนธรรมความคิด และรูปแบบในการแก้ปัญหาของบุคคล ซึ่งผู้บริหารในอนาคตต้องมีทักษะ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในศักยภาพ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์แก่

องค์กร ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการกำหนดกลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน แต่ยังมีผู้บริหารบางส่วนยังขาดวิสัยทัศน์ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารหลายคนยังติดอยู่กับระบบงานที่เชื่องช้า ไม่ยืดหยุ่นตลอดจนมีความคิดหรือกระบวนทัศน์ (Paradigm) ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไม่ยอมรับและกล้าต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี แต่ก็ยังไม่มีใครปฏิเสธที่ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการของธุรกิจในอนาคต

ระบบสารสนเทศที่จะประสบความสำเร็จควรจะต้องออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะขององค์กรหรือมีการพิจารณาปัจจัยด้านองค์การประกอบด้วย และหากมีการจัดการที่ดีในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ในองค์กรก็จะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบสารสนเทศ และขณะเดียวกันหากองค์กรมีลักษณะที่เปิดกว้างในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง หรือมีการใช้นวัตกรรมในองค์กรก็ย่อมเป็นเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้ระบบสารสนเทศประสบความสำเร็จในการนำมาใช้ในองค์กรเช่นกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศกับองค์การและการจัดการค่อนข้างจะมีความสลับซับซ้อน ดังนั้นจึงพบว่า หลายครั้งที่ระบบสารสนเทศของหลายหน่วยงานที่มีความทันสมัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการนำมาติดตั้ง เนื่องจากขาดความเข้าใจถึงปัจจัยด้านองค์การและการจัดการ เช่น โครงสร้างองค์กร กระบวนการปฏิบัติงาน พฤติกรรม การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองภายในองค์กร และวัฒนธรรมองค์กร

2.1 แนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างระบบสารสนเทศกับองค์การ

ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ เป็นเรื่องการออกแบบและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิผล โดยจะต้องเข้าใจถึงสิ่งแวดล้อม โครงสร้างหน้าที่การทำงาน วัฒนธรรม การเมือง ภายในองค์กร ตลอดจนบทบาทของผู้บริหารและระบบการตัดสินใจ ในยุคแรกของการศึกษาเรื่องระบบสารสนเทศ มีความเชื่อว่าการนำระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในองค์กรจะทำให้เกิดผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งต่อองค์การ เช่น การนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้จะทำให้มีการรวมศูนย์อำนาจมากขึ้น ในขณะที่มีคนบางกลุ่มอาจเชื่อว่าการนำคอมพิวเตอร์มาใช้จะทำให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้น หรือเชื่อว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะทำให้ผู้บริหารระดับกลางมีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้น เนื่องจากมีสารสนเทศหรือเทคโนโลยีสารสนเทศกับองค์การเป็นลักษณะหนึ่งต่อหนึ่ง (one-to-one relationship) และเป็นการมององค์การในลักษณะหยุดนิ่ง ซึ่งไม่สามารถมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับระบบสารสนเทศหรือเทคโนโลยีสารสนเทศได้เลย และต่อมามีความเชื่อว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ

ไม่ได้นำไปสู่การกระจายอำนาจหรือรวมอำนาจ แต่เป็นลักษณะขององค์การในด้านความรู้ อำนาจ และโครงสร้างทางสังคมต่างหากที่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การภายหลังการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ และมีความสัมพันธ์ ในลักษณะค่อนข้างจะซับซ้อนมาก โดยตัวแปรที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างองค์การและระบบสารสนเทศ ได้แก่ สภาพแวดล้อมขององค์การ วัฒนธรรม โครงสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน การเมือง การจัดการในการตัดสินใจ

2.2 ความสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจุบันมีการกล่าวถึงระบบสารสนเทศกันมาก ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาคเอกชน หรือภาครัฐก็ตาม การดำเนินงานเกือบทุกขั้นตอนจะต้องมีสารสนเทศเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหาร หรือการปฏิบัติงานก็ตาม เช่น ร้านค้าขายสินค้าก็จะมีเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าในแต่ละประเภท ข้อมูลลูกค้า ข้อมูลการขาย ฝ่ายบุคคลก็จะมีข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานแต่ละคน เป็นต้น ตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้สร้างสารสนเทศ และสารสนเทศต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้บริหารขององค์การ หรือผู้จัดการว่าการขายสินค้าเป็นอย่างไรบ้างในระยะเวลาที่ผ่านมา สินค้าประเภทไหนขายดี มีจำนวนสินค้าในร้านเท่าไร จะต้องสั่งสินค้าเพิ่มเมื่อไร หรือข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน ก็สามารถตรวจสอบได้ว่ามีพนักงานทั้งหมดเท่าไร มีจำนวนขาดหรือเกิดภาระงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือจะต้องรับเพิ่มอีกเท่าไร เป็นต้น ที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าสารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานขององค์กรในยุคปัจจุบัน

สารสนเทศเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของทุกระดับในองค์กร ในระดับผู้ปฏิบัติงานจะใช้สารสนเทศ เช่น พนักงานขายต้องอาศัยสารสนเทศ เพื่อบอกรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าจำนวนสินค้าที่มีอยู่ในสต็อกสินค้า และราคาสินค้าให้กับลูกค้า พนักงานขายจะถือว่าใบสั่งสินค้าจากลูกค้าเป็นสารสนเทศของเขา ผู้จัดการฝ่ายขายจะใช้รายงานเกี่ยวกับการสั่งซื้อสินค้า หรือสถิติของยอดขายสินค้าเป็นสารสนเทศ แต่ผู้บริหารระดับสูง จะใช้สารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ วางแผนการดำเนินงาน หรือใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในหน่วยงานหนึ่งอาจมีข้อมูลที่จะต้องบันทึกมากมาย เช่น บัญชีรายรับ รายจ่าย รายการส่งสินค้า รายการรับซื้อสินค้า จำนวนพนักงาน สถิติการย้ายเข้า/ย้ายออก อัตราเงินเดือน โบนัส และวันลาต่างๆ เป็นต้น จึงต้องมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นระบบมากขึ้น สารสนเทศในองค์กรมีบทบาทที่สำคัญต่อองค์กรมากเพราะองค์กรมีความจำเป็นต้องแข่งขันเพื่อให้ทันกับเวลา ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานต่างๆ ให้องค์กรอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ระบบสารสนเทศเป็นระบบที่ประกอบด้วยคน เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำงานประสานกันเพื่อจัดทำสารสนเทศ สำหรับสนับสนุนการปฏิบัติงาน การจัดการและ

กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารขององค์กร ระบบสารสนเทศเป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ ในการนำไปใช้ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือช่วยในการตัดสินใจ ถ้าเป็นระบบสารสนเทศที่ดีและทันสมัยจะสามารถจัดเตรียมรายงานได้ตามความต้องการและสามารถหาคำตอบให้แก่ผู้ตัดสินใจได้เหมือนๆ กับรายงานเฉพาะเรื่อง ระบบสารสนเทศที่ดีนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับองค์กรซึ่งแต่ละองค์กรมีความต้องการสารสนเทศไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับเป้าหมายขององค์กรและขึ้นอยู่กับลักษณะการตัดสินใจของผู้บริหาร ผู้บริหารมักจะได้รับสารสนเทศที่ไม่ตรงกับความต้องการ เช่น ได้รับสารสนเทศมากเกินไป สารสนเทศที่ไม่อยู่ในรูปแบบที่ต้องการ สารสนเทศที่ไม่ได้รับในเวลาที่ต้องการ สารสนเทศที่เหมาะสมในการนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจ การจัดเตรียมสารสนเทศให้กับผู้ใช้งานจะเป็นรูปแบบใดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้เป็นหลักจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 ประโยชน์ของระบบสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการแข่งขันของธุรกิจ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยที่ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพจะจัดระบบสารสนเทศในองค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานและการแก้ปัญหาสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับความสนใจนำมาใช้งานในหลายลักษณะ และเกือบทุกธุรกิจ โดยที่พัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลกระทบในวงกว้างไปทุกวงการ ทั้งภาคเอกชน และราชการ ระบบสารสนเทศช่วยสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรได้ดังนี้

2.3.1 ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์เนื่องจากข้อมูลถูกจัดเก็บและบริหารอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วในรูปแบบที่เหมาะสมและสามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ทันต่อความต้องการ

2.3.2 ช่วยในการกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์และการวางแผนปฏิบัติการ โดยผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้จากระบบสารสนเทศมาช่วยในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเนื่องจากสารสนเทศถูกรวบรวมและจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้มีประวัติของข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะบ่งชี้แนวโน้มของการดำเนินงานว่าน่าจะเป็นไปในลักษณะใด

2.3.3 ช่วยในการตรวจสอบการดำเนินงาน เมื่อแผนงานถูกนำไปปฏิบัติในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผู้ควบคุมจะต้องตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยนำข้อมูลบางส่วนมาประมวลผล

เพื่อประกอบการประเมินสารสนเทศที่ได้จะแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานว่าสอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการเพียงไร

2.3.4 ช่วยในการศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้บริหารสามารถใช้ระบบสารสนเทศประกอบการศึกษาและการค้นหาสาเหตุ หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ถ้าการดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยอาจจะเรียกข้อมูลเพิ่มเติมออกมาจากระบบ เพื่อให้ทราบถึงความผิดปกติในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นจากสาเหตุใด หรือจัดรูปแบบสารสนเทศในการวิเคราะห์ปัญหาใหม่

2.3.5 ช่วยให้ผู้ใช้สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อหาวิธีควบคุม ปรับปรุงและแก้ไขปัญหา สารสนเทศที่ได้จากการประมวลผลจะช่วยให้ผู้บริหารวิเคราะห์ว่าการดำเนินงานในแต่ละทางเลือกจะช่วยแก้ไขหรือควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ธุรกิจต้องทำอะไรเพื่อปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานหรือเป้าหมาย

2.3.6 ช่วยลดค่าใช้จ่าย ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพช่วยให้ธุรกิจลดเวลาแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการทำงานลง เนื่องจากระบบสารสนเทศสามารถรับภาระงานที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ตลอดจนช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ส่งผลให้ธุรกิจสามารถลดจำนวนคนและระยะเวลาในการประสานงานให้น้อยลง โดยผลงานที่ออกมาอาจเท่าหรือดีกว่าเดิม ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจ

2.4 แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีขององค์กร

ปัจจุบันพัฒนาการและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ในองค์กร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายแก่ผู้บริหารในอนาคตให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ต่อแนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถตัดสินใจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับปรุงรูปแบบการทำงานขององค์กรเทคโนโลยีสารสนเทศหลายอย่างได้ถูกนำเข้ามาใช้ภายในองค์กร และส่งผลให้กระบวนการในการทำงานได้เปลี่ยนรูปแบบไป การเปลี่ยนรูปแบบของกระบวนการทำงานและประสานงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารในระดับต่างๆ ขององค์กร มีการสนับสนุนการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจและการสร้างความได้เปรียบเหนือกว่าคู่แข่ง ในอนาคตการแข่งขันในแต่ละธุรกิจมีความรุนแรงมากขึ้น การบริหารงานของผู้บริหารที่มีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมาประกอบในการตัดสินใจ จะสามารถแก้ไขปัญหาและบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ดังนั้นผู้บริหารใน

อนาคตจะต้องสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีให้กับตนเองและองค์กร ประกอบกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ภายในองค์กร ทำให้การทำงานเกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศที่จะนำมาประยุกต์ในหลายๆ ด้าน โดยเทคโนโลยีจะช่วยเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงคุณภาพของการทำงานให้ดีขึ้น หรือแม้กระทั่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องแรงงาน และวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ ลง แต่ยังคงรักษา หรือเพิ่มคุณภาพในการทำงาน หรือการให้บริการลูกค้าที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าเทคโนโลยีจะถูกนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินงานขององค์กรมากขึ้นในอนาคต ในช่วงแรกของการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานทางธุรกิจคอมพิวเตอร์จะถูกใช้เป็นเพียงอุปกรณ์หลักที่ช่วยในการเก็บและคำนวณข้อมูลต่างๆ เท่านั้น แต่ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้ถูกพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้น โดยสามารถที่จะต่อเป็นระบบเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างคอมพิวเตอร์จากทั้งภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร โดยไม่จำกัดขอบเขตว่าผู้ใช้จะอยู่ห่างไกลกันเท่าใด ก็สามารถติดต่อเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้จากทุกหนแห่งทั่วโลก

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ระบบสารสนเทศมีความสำคัญในการบริหารจัดการภายในองค์กร เพราะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีการแข่งขันทางธุรกิจสูง องค์กรที่มีระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงข้อมูลได้เร็วเท่านั้นถึงจะอยู่รอดได้ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรนับว่าเป็นผู้ที่มีความบทบาทในการที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศของตนเองให้มีความทันสมัยและนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะปัจจุบันการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนธุรกิจก็เพื่อลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารงานและใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ สำหรับองค์กร นอกจากนี้ยังสร้างความแข็งแกร่งทางด้านธุรกิจ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันนำไปสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ต่อไปในอนาคต

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสามารถพิจารณาได้จากหลังการปฏิรูประบบราชการ ปี พ.ศ. 2540 ได้มีการตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้กำหนดนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2544 – 2553 มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ

3.1 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านภาครัฐ (e-Government) ใช้ในการพัฒนา การปฏิรูปงานวางแผน และงบประมาณ การจัดองค์การ การพัฒนาบุคลากรของรัฐ การพัฒนาการบริหารและการให้บริการโดยรวม โดยมุ่งให้เกิดความกะทัดรัด ความประหยัด

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศควบคู่การปรับขั้นตอนและกระบวนการทำงาน

3.2 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านพาณิชย์กรรม (e-Commerce) ใช้เป็นการปฏิรูปการพาณิชย์ของประเทศให้มีโอกาสในตลาดต่างประเทศดีขึ้น มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และงานเกี่ยวเนื่อง รวมถึงจัดการให้มีการชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความปลอดภัยสูง มีการสร้างระบบฐานข้อมูลและการจัดการข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นกำลังสำคัญของระบบเศรษฐกิจใหม่ ทั้งนี้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรทุกประเภทและทุกระดับกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เจริญเติบโตเป็นธุรกิจเสรีรองรับการพัฒนาการพาณิชย์ให้เจริญมั่นคงต่อไป

3.3 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม (e-Industry) โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาข้อมูลของศูนย์การค้าและตลาดกลางสินค้าอุตสาหกรรม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะซอฟต์แวร์ และอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการพัฒนาภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรให้เป็นกำลังสำคัญที่เข้มแข็งของเศรษฐกิจไทยในยุคใหม่

3.4 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านการศึกษา (e-Education) เน้นการจัดการ จัดสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและอุปกรณ์เกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ รวมถึงวิชาการ ความรู้ สารสนเทศต่างๆ และผู้สอน อันจะมีส่วนในการจัดหาและการบริการศึกษา และฝึกอบรมทั้งวิชาการและทักษะ เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพความรู้ของทรัพยากรมนุษย์ของไทยเป็นประชากร กำลังคน และกำลังแรงงานที่มีคุณภาพและสมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สามารถสร้างสรรค์เศรษฐกิจและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้วได้โดยเร็ว

3.5 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม (E-Society) เป็นการพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นที่จะสร้างให้สังคมไทยในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่ดีงาม มีความสมบูรณ์เพียงพอ มีคุณธรรมอันดีงามและศาสนาแทรกซึมอยู่ในใจของประชากรทุกหมู่คณะ เพื่อลดการเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ ทำให้เกิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า และรู้เท่าทันถึงประโยชน์และโทษ หรือภัยจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับในส่วนของการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานกลางที่ต้องประสานการดำเนินงานระสานข้อมูลสารสนเทศกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้

สามารถนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การบริหารงานให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพโดยกำหนดยุทธศาสตร์ แผนการพัฒนาดังนี้

ตารางที่ 1 แผนยุทธศาสตร์และแผนงานโครงการตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์	แผนงานโครงการ
1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของท้องถิ่น	- แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายสารสนเทศ
2. พัฒนา ICT เพื่อการบริหาร จัดการ และการให้บริการ	- แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ - แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการให้บริการ
3. พัฒนา ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น	- แผนพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศท้องถิ่น - แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งานท้องถิ่น - แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสังคม - แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน - แผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อโรงเรียนในชุมชน
4. พัฒนา ICT เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น	- แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
5. พัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการทำงานภายใต้วัฒนธรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Culture)	- แผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการทำงานภายใต้วัฒนธรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Culture)

4. แนวคิดการพัฒนาชุมชน

4.1 การพัฒนาชุมชน

(Rural Development)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนเริ่มมีการยอมรับกันในประเทศต่างๆ ตั้งแต่ทศวรรษ 1930 (ประมาณ พ.ศ. 2473 - 2483) โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา และมีการใช้คำว่า “การพัฒนาชุมชน”

อย่างเป็นทางการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2491 ในที่ประชุมของสำนักงานอาณานิคมของอังกฤษ ที่กรุงเคมบริดจ์ เป็นการประชุมเกี่ยวกับการบริหารงานในอาฟริกา เพื่อกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ในอาฟริกา มีการปรับปรุงสภาพท้องถิ่นของตนเองทางเศรษฐกิจและการปกครอง ทั้งเตรียมตัว เป็นเอกราชต่อไป (ชเนศ ศิริวิชัยลำพันธ์ 2554 : 60-68)

คำจำกัดความของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” คือกระบวนการที่มีขึ้นเพื่อปรับปรุงสภาพ ความเป็นอยู่ของชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความคิดริเริ่มจากชุมชน โครงการพัฒนาชุมชนที่สำคัญครั้งแรกในประเทศอินเดีย ใน ปี พ.ศ. 2495 โดยการสนับสนุนของมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) และองค์การความช่วยเหลือระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา (USAID) ต่อมาได้ขยายโครงการระดับชาตินี้ไปยังประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อิหร่าน และปากีสถาน ใน พ.ศ. 2503 สหประชาชาติคาดว่า มีมากกว่า 60 ประเทศ ในทวีปเอเชีย และลาตินอเมริกาที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน เป็นโครงการใหญ่

หลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่สำคัญมี 6 ประการ ได้แก่

- 1) การช่วยตัวเอง (Self Help)
- 2) การให้ประชาชนมีส่วนร่วม
- 3) การใช้ประชาธิปไตยเป็นแนวทางดำเนินงาน
- 4) การใช้ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น
- 5) การทำความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 6) การติดตามและประเมินผลงาน

หลักการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ เน้นการจัดองค์กรชุมชน การให้การศึกษาชุมชน และการเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่อเนกประสงค์ระดับหมู่บ้าน / ตำบล (Multipurpose Village Level Worker) และเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่น และชาวบ้านเพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านระบุงบปัญหาความต้องการ และระดมชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านพัฒนา โดยรัฐบาลจะเป็นผู้สนับสนุนในส่วนที่เกินขีดความสามารถของชาวบ้านและมีจุดมุ่งหมายให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้ในที่สุดในประเทศไทย หน่วยงานหลักที่ใช้วิธีการพัฒนาชุมชน เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาชนบท ก็คือกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

4.2 การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานหรือบูรณาการ (Integrated Rural Development)

การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานหรือบูรณาการนี้ กำหนดรูปแบบเพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน และเน้นการประสานงานภายใต้อำนาจการควบคุมนิเทศงานและบริหารของหน่วยงานเดียว โดยการปฏิบัติงานอย่างพร้อมเพรียงกันของหน่วยงานย่อยที่มีส่วนรับผิดชอบหลักการสำคัญของการพัฒนาชนบทแบบนี้ ในทุกประเทศมี 4 ประการ คือ มีการประสาน ความร่วมมือในระดับ

ท้องถิ่น การวางแผนแบบสหสาขา มีการเลือกพื้นที่เฉพาะเพื่อทุ่มทุนการพัฒนาทุกด้าน และมีการกระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจไปสู่ระดับภูมิภาคและท้องถิ่นมากขึ้น (ธีระพงษ์ แก้วหาวัน, 2543)

การพัฒนาชนบทแบบนี้ว่ามีเป้าหมาย 3 ประการคือ

1) เป็นการเพิ่มแรงจูงใจให้คนในชนบทพัฒนาตนเอง และปรับตนเพื่อร่วมมือหรือทำงานกับผู้อื่น

2) เป็นการระดมให้เกิดความร่วมมือเพื่อการพัฒนาชนบท

3) เป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการพัฒนาของคนในชนบท

เป้าหมายเฉพาะของการพัฒนาในชนบทก็เพื่อผลผลิตทางเศรษฐกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมชนบทหรือพื้นบ้าน ให้มีงานทำและมีการกระจายโภคทรัพย์ที่เท่าเทียมกันสร้างระบบบริหารทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มความสามารถของคนชนบทในการปกครองของคนชนบท มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น

4.3 การพัฒนาชนบทโดยใช้ความจำเป็นพื้นฐาน (Rural Development as Basic Needs Strategy)

ในการประชุมสัมมนาของมูลนิธิเยอรมันเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ เรื่อง “Basic Needs Strategy as a Planning Parameter” เมื่อ พ.ศ. 2522 Blaiide, Cameron และ Seddon ได้เสนอยุทธวิธีในการใช้ความจำเป็นเพื่อการพัฒนาชนบทไว้ว่า “กล่าวโดยกว้างๆ ความจำเป็นพื้นฐานถือเป็นยุทธวิธีช่วยเหลือและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของคนว่างงาน คนว่างงานแอบแฝง ผู้ด้อยการศึกษา ผู้เจ็บไข้ได้ป่วยอีกทั่วโลกถือเป็นแนวทางการทำงานของแนวคิดเสรีนิยม ส่วนมากกระจายอำนาจเป็นประเด็นสำคัญของแนวทางการทำงานแนวคิดก้าวหน้า (Radical)” เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน สามารถประยุกต์เข้ากับเกณฑ์ความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) 5 ประการของ Abraham H. Maslow เป็นอย่างดี ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านกายภาพ ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาชนบท

2) ความมั่นคงปลอดภัยถือเป็นหนึ่งในความจำเป็นพื้นฐาน

3) ความรัก ความเป็นเจ้าของ อาจประยุกต์เข้ากับความรู้สึกภาคภูมิใจและความหวังในเกณฑ์จำเป็นพื้นฐาน

4) ความต้องการความเคารพนับถือ มีตำแหน่งหน้าที่การงาน

5) การตระหนักในความสามารถของตนอาจถือเป็นเป้าหมายของความสำเร็วจนในเกณฑ์ จปฐ.

4.4 การพัฒนาชนบทแนววัฒนธรรมชุมชน (Rural Development Culture)

การพัฒนาชนบทแนววัฒนธรรมชุมชน หมายถึง การพัฒนาที่อาศัยวิถีทางวัฒนธรรมมาใช้ ในกิจกรรมการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จะต้องสอดคล้องและเกื้อกูลกับพื้นฐาน ทางวัฒนธรรมของชาวบ้านที่แทรกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต เป็นการพัฒนาจากภายในชุมชน และ เป็นการพัฒนาจากเบื้องล่าง ทั้งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ใกล้ชิดการพึ่งตนเอง ความหมายของ “วัฒนธรรม” มี 2 แบบ คือ

1) วัฒนธรรมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน (การศึกษา ภาษา กีฬา ศิลป ดนตรี เรื่องเล่า) และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่มีรูปร่างหรือเทคโนโลยี เครื่องมือ การเกษตร การหุงหาอาหาร การสร้างบ้าน การคมนาคม

2) วัฒนธรรมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ (ความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับพระเจ้า โดยแสดงออกในรูปลักษณะพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ)

วัฒนธรรมทั้งหมดอาจจะมีในรูปของวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน หรือวัฒนธรรมสมัยใหม่ จากภายนอกชุมชนก็ได้และเนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมที่ไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกัน เหมือนกันไปหมด (Homogenous) ดังนั้น วัฒนธรรมชุมชนจึงมีทั้งส่วนที่มีคุณค่า ทั้งส่วนที่ก้าวหน้า และล้าหลัง ทั้งที่เป็นคุณูปการ และเป็นอุปสรรค รวมทั้งส่วนที่เป็นพลังและเป็นจุดอ่อนดังนั้น วิธีการทำงานพัฒนาจึง ต้องมีการเลือกใช้วัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ต่องานพัฒนาชนบทมากที่สุด

วิธีการทำงานพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน สามารถจำแนกได้ 3 แนวทาง

1) วิธีการนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหามาใช้ในการพัฒนา เช่น การทอดผ้าป่าเพื่อระดมทุน

2) วิธีการที่ถือวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายในตัวเอง เช่น การเก็บบันทึกนิทานคำกลอนของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

3) วิธีการทำโครงการพัฒนาที่มีมิติของวัฒนธรรมสอดแทรกเป็นยาคำเขาไปในทุก ส่วนของชีวิต เช่น กิจกรรมของหน่วยงานพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะสภาเกษตรกรท้องถิ่นแห่งประเทศไทย

4.5 การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาในที่นี้ หมายถึง การพัฒนาชนบทที่สามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามแนวทาง ที่ชุมชนนั้น พึ่งปรารถนา และมีการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นไปได้ ยาวนาน คือ นอกจากจะให้ประชาชนในชนบทช่วยเหลือตัวเอง (Self Help) ให้อำนาจ (Empowering) เกิด ความเที่ยงธรรม (Equity) การมีส่วนร่วม (Participation) ในการพัฒนา และพึ่งพาตัวเองได้โดยสมบูรณ์ (Self Reliance of Independence) แล้วยังเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเสนอแนะ ให้คนในชนบทรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างจำกัด อย่างชาญฉลาด จนชั่วลูกชั่วหลาน และ ไม่กระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งมีตัวอย่างและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากมายในการ

พัฒนาชนบทแบบยั่งยืน เช่น การทำไร่นาสวนผสม(Integrated Farming or Mixed Farming) เกษตรป่าไม้หรือวนเกษตร (Agroforestry) เป็นต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainable Economic Development) เป็นรูปแบบการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของระบบชีววิทยา ระบบเศรษฐกิจและระบบสังคม โดยแต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของตนเองได้ทั้งนี้เป้าหมายระบบชีววิทยานั้นถึงความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ระบบเศรษฐกิจเน้นถึงความต้องการขั้นพื้นฐานให้เกิดความเท่าเทียมกัน (Equity) และระบบสังคม เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) มีสถาบันที่ยั่งยืนยาวนาน มีส่วนร่วมจากผู้คนต่างๆ ในสังคม

สรุปแล้ว การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นยุทธวิธีการพัฒนาที่ช่วยจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการจัดการทางการเงินและวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพต่างๆ เพื่อเพิ่ม ความร่ำรวยและชีวิตความเป็นอยู่ การพัฒนาแบบยั่งยืนเปรียบเสมือนเป้าหมายที่ปฏิเสธนโยบาย และการดำเนินงานของกิจกรรมใดๆ ที่ส่งเสริมมาตรฐานความเป็นอยู่และการครองชีพในปัจจุบันด้วย การทำลายฐานการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติ โดยปล่อยให้อนุชนรุ่นหลังประสบสภาพการณ์ที่ย่ำแย่กว่าและเสี่ยงภัยมากกว่าในสภาพปัจจุบันที่พวกเราประสบอยู่

แนวทางและทางเลือกของการพัฒนาแบบยั่งยืน

- 1) สิ่งแวดล้อมยั่งยืน (Environmental Sustainability) ประกอบไปด้วยการคำนึงถึงปัจจัยทางนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) และสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างประชากรและทรัพยากร
- 2) เศรษฐกิจยั่งยืน (Economic Sustainability) ประกอบไปด้วยนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสม การจัดสรรทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด ความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรและความเสมอภาคในการกระจายรายได้
- 3) วัฒนธรรมยั่งยืน (Cultural Sustainability) ประกอบไปด้วยความตระหนักในความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมของชาวนานแต่ละคนหรือชุมชน ให้ชาวบ้านสามารถปรับปรุงโครงสร้างให้สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามความนึกคิดของตนและเกิดการยอมรับในค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้
- 4) สังคมยั่งยืน (Social Sustainability) ประกอบไปด้วยการกระจายรายได้ให้กับชนทุกชั้นได้ อย่างเสมอภาค ความเสมอภาคทางเพศและเชื้อชาติ มีการลงทุนจัดการบริการขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข โดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน
- 5) การเมืองยั่งยืน (Political Sustainability) ประกอบไปด้วยความมั่นคงปลอดภัยของชาวบ้านโดย ส่วนร่วม และการมีสิทธิเสรีภาพของชาวบ้านทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และตลอดไป

4.6 การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง (Self Help or Self Reliance Development)

กาญจนา แก้วเทพ (2548) ให้ความหมายการพึ่งตนเอง คือ กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกบุคคลและครัวเรือน เพื่อบรรลุการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา ส่วนในความหมายลักษณะกลุ่มแล้ว การพึ่งตนเองคือ สังคมหรือกลุ่มที่มีการจัดระบบเพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองด้วยความร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้การพึ่งตนเองอย่างแท้จริงจะหมายรวมถึงกลุ่มหรือสังคมนั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมายและมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของตนเอง การพึ่งตนเอง หมายความว่า การมีเสรีภาพเต็มที่ในการทำกิจกรรมของตนเอง โดยตนเองและชาวบ้านสามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองจากภายในชุมชนเองมากกว่าที่พลังภายนอกจะเป็นตัวกำหนด สุพรรณิ ไชยอำพร และ สนิท สมัการ (2538) กล่าวถึงการพึ่งตนเองว่า อาจจะมีการพิจารณาถึงมิติต่างๆ มากน้อยกันไปใน 3 มิติ ดังนี้

- 1) คุณภาพเฉพาะตัว (Self Quality) ความพยายามพึ่งตนเองจะเกิดขึ้นต่อเมื่อชาวบ้านในชุมชนมีอิสระภาพ มีความเสมอภาค ความเป็นไท ศักดิ์ศรีและความก้าวหน้า
- 2) มีการกระทำอย่างต่อเนื่องหรือมีความเป็นกระบวนการ (Continuing Action or Process) ทั้งใน ด้านความคิดและการตัดสินใจ กระบวนการความพยายามพึ่งตนเอง มีอยู่ 3 ขั้นตอนซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ
- 3) ระดับการพึ่งตนเอง ซึ่งอาจแบ่งการพึ่งตนเองออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ) ระดับท้องถิ่น (ใช้วิธีให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ) ระดับ ประเทศ (สร้างสมดุลระหว่างเมืองกับชนบท) และระดับระหว่างประเทศ (สร้างสัมพันธระหว่างประเทศและปรับให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี)

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งตนเองได้นั้น ประกอบไปด้วย 6 ประการ คือ

- 1) การพัฒนาจะต้องเป็นแบบกลุ่ม (Collective) ชาวบ้านจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นหมู่บ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่
- 2) การมีจิตสำนึกและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual Aid) เป็นพื้นฐานของการพึ่งตนเองขึ้นอยู่กับใจ คือความสมัครใจที่จะทำกิจกรรมพัฒนาของชาวบ้าน
- 3) จิตสำนึกจะต้องสร้างขึ้นมาใหม่ได้อีกเพื่อให้เกิดความชัดเจนและต่อเนื่อง
- 4) ต้องมีการรวมตัวกันของชาวบ้านในรูปกลุ่ม เพื่อเป็นพลังต่อรองกับสถาบันภายนอกชุมชน (รัฐและพ่อค้า) ได้อย่างมีพลัง ทั้งนี้สามารถก่อให้เกิดเครือข่าย (Network) ของหมู่บ้านได้

5) การประสานวัฒนธรรม ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตลอดจน ประเทศชาติ

6) การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การสร้างชุมชนให้เกิด การพึ่งพาตนเองและสามารถพัฒนาต่อไปอย่างคงทนถาวรนั้น ควร มุ่งองค์ความรู้ในการสร้างชุมชนให้พึ่งตนเองได้ คือ TERMS BAN PAR และการอยู่ร่วมกันของการ พึ่งตนเองและการพัฒนา

4.7 การพัฒนาชนบทแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation Development)

การพัฒนาชนบทแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยความเกี่ยวข้องของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา เช่น การ ตัดสินใจในการพัฒนา การดำเนินการและการประเมินผล ประโยชน์ที่ได้รับคือ ทำให้ประชาชนมี ความรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของในการพัฒนา ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและหวงแหนสิ่งที่ได้มาจากการ พัฒนา การเสริม สร้างให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนานั้นมีความสำคัญมาก จึงจำเป็นต้องมี แนวคิดทฤษฎีที่ช่วยทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากขึ้นอยู่ 5 แนวคิด ได้แก่

1) แนวคิดทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) โดยการใช้คำพูดหรือการ เขียน เพื่อ มุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำตาม ซึ่งเป็นไปตามหลักพฤติกรรมของมนุษย์

2) แนวคิดทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ (National Morale) ขวัญเป็น สถานการณ์ในทางจิตใจที่แสดงออกทั้งทางบวก (กระตือรือร้น ความหวัง ความกล้า ความเชื่อมั่น) และทางลบ (เฉื่อยชา เฉยเมย หวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่น)

3) แนวคิดทฤษฎีสร้างความรู้สึกราชาชาตินิยม (Nationalism) ชาตินิยม หมายถึง ความรู้สึก เป็นตัวของตัวเอง ที่จะอุทิศหรือเน้นผลประโยชน์ร่วมของชาติ พอใจในเกียรติภูมิ รวมตัวเพื่อชาติ

4) แนวคิดทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) ลักษณะของผู้นำ (แบบอัตนนิยม ประชาธิปไตย หรือเสรีนิยม) ช่วยระดมความร่วมมือของประชาชน

5) แนวคิดทฤษฎีการใช้วิธีและระบบบริหาร (Administrative System and Method) เป็นวิธี ที่ง่าย เพราะใช้กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือดำเนินการ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชาวบ้านอาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ หลายประการ อาทิเช่น ปัญหา สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ปัญหาด้านองคกร และ นโยบายของรัฐบาล ปัญหาด้านบุคคลซึ่งเขาร่วมในโครงการพัฒนา ปัญหาทรัพยากรที่มีในชุมชน ทางกายภาพ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และแม้ในประเทศ เดียวกันก็มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น แนวทางส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรม ตามโครงการหรือพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับวิธีการดังต่อไปนี้

1) นโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐจะต้องปรับแนวคิดการวางแผนจากบนลงล่าง (Top - down) ไปเป็นล่างขึ้นบน (Bottom - up) มากขึ้น เพื่อพัฒนาให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความสำนึก มีการประสานงานและเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้นแต่โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมนั้นหมายถึง การที่ชาวบ้านถูกผู้นำทางการหรือข้าราชการเรียกมารวมกันเพื่อทำกิจกรรมพัฒนา เพราะลักษณะการทำงานเช่นนี้จะเรียกว่า การเกณฑ์แรงงานทางอ้อม (Indirect Coerced Labour) หรืออาจจะเป็นการมีส่วนร่วมที่ถูกระดมเขารวมภายใต้การควบคุม (Control ó Led ó Mobilization)

2) องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรประชาชน ควรมีโครงสร้างองค์กรที่เป็นอิสระจากการครอบงำจากภายนอก องค์กรเหล่านี้ มีอาทิเช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี สามารถมีอิสระในการตัดสินใจ และดำเนินงานสนองตอบความต้องการของแต่ละบุคคล และแต่ละกลุ่มได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้าง ทางสังคมวัฒนธรรมของไทยมีความเกรงใจ ผู้ใหญ่มีอิทธิพลช่วยเหลือผู้น้อย ระบบอาวุโสทำให้การเข้าร่วมอย่างจริงจังหรืออาสาสมัครเป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตามการสนับสนุนทางวัตถุและเทคนิค ซึ่งจะมีส่วนช่วยชาวบ้านที่ยากจนได้เข้าร่วมมากขึ้นแม้คนจนจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการเสียสละทรัพย์ วัตถุมากนัก แต่อาจจะรวมแสดงความคิดเห็นสละแรงกรรวมทำหรือพัฒนา และสละเวลาเขา รวมประชุมมากขึ้นก็ได้

5. แนวคิดเรื่องสถาบันการเงินชุมชน

สุวิทย์ คุณกิตติ (2548) ได้ให้ความหมายของสถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินของชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึง และใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไปตามวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน และรูปแบบ ซึ่งทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้โดยมีแนวความคิดจากเงินทุนที่ได้จากสมาชิก ได้แก่ เงินรับฝาก เงินหุ้น หรือเงินสนับสนุนจากภาครัฐ รวมไปถึงเงินกู้ยืมจากแหล่งอื่น นำมารวมกันตั้งสถาบันการเงินชุมชนแล้วบริหารจัดการเงินทุนเหล่านั้นให้เกิดผลกำไร นำผลกำไรที่ได้มาพัฒนาสถาบันการเงิน จัดสรรสวัสดิการให้แก่ชุมชน และแบ่งปันผลประโยชน์

มาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน สำหรับมาตรฐานของสถาบันการเงินชุมชนประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ หนึ่ง ความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของสถาบันการเงินชุมชน สอง ความหลากหลายของบริการทางการเงินที่ให้บริการแก่ชุมชนและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และสุดท้าย การขยายโอกาสในการเข้าถึง และให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย

วัตถุประสงค์สถาบันการเงินชุมชน ในส่วนของวัตถุประสงค์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเก็บออมที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีผลตอบแทนที่เหมาะสม ให้เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและบรรเทาความเดือดร้อน ทั้งในระดับ

บุคคล ครัวเรือน และชุมชน โดยให้มีการเสริมสร้างสวัสดิการ และสวัสดิภาพของชุมชน ควบคู่กันกับการเสริมสร้างระเบียบวินัยทางการเงิน มีการให้คำแนะนำปรึกษาด้านการเงินแก่ชุมชน และให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกัน ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน รูปแบบสถาบันการเงินชุมชน เรื่องรูปแบบของสถาบันการเงินชุมชนได้ถูกกำหนดไว้

4 รูปแบบด้วยกันคือ

รูปแบบที่ 1 สถาบันการเงินชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนชุมชนเมือง

รูปแบบที่ 2 สถาบันการเงินชุมชนที่เกิดจาก กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนชุมชนเมืองหลายกองทุนร่วมกันจัดตั้ง

รูปแบบที่ 3 สถาบันการเงินชุมชนที่เกิดจาก การยุบรวมกองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนชุมชนเมืองเข้าด้วยกัน

รูปแบบที่ 4 สถาบันการเงินชุมชนที่เกิดขึ้นโดย หมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินชุมชน และกองทุนหมู่บ้าน ร่วมกันจัดตั้งขึ้น

ขวัญใจ รุจิเรข และ อรัญญา คัมภีรานนท์ (2549: 28) หลังจากที่รัฐบาลได้ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว ก็ได้เกิดนโยบายที่จะให้ธนาคารของรัฐเข้าไปดูแล ต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความยั่งยืนด้านระบบการเงินและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยการยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน (ธนาคารชุมชน) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนที่เข้าใจความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง เพราะเมื่อเป็นธนาคารชุมชนก็จะได้รับฝากเงินและการให้กู้เงิน จากเดิมที่กองทุนหมู่บ้านทำได้เฉพาะการปล่อยเงินให้กู้เพียงอย่างเดียวเท่านั้นนับว่ายังไม่ครบวงจร เมื่อเป็นสถาบันการเงินชุมชนแล้วต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการ นำระบบธนาคารเข้ามาบริหารจัดการ สถาบันการเงินชุมชนจะทำหน้าที่เป็น แขน ขา ให้แก่ธนาคารของรัฐแทนที่จะเปิดสาขาในท้องถิ่น

ธนาคารของรัฐสามารถให้เงินกู้ผ่านไปยังสถาบันการเงินชุมชน และสถาบันการเงินชุมชนไปให้กู้ต่อให้แก่ชาวบ้าน นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนยังมีการให้บริการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้คือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น รับชำระค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ เป็นต้น ถือว่าเป็นการสร้างบริการสำหรับชุมชน มีการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกด้วย

รังสรรค์ ปิติปัญญา และคณะ (2543) ได้แบ่งธุรกิจชุมชนด้านการเงิน หรือองค์กรทางการเงินชุมชนออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อยู่ภายใต้การส่งเสริมของกรมการพัฒนาชุมชน
2. ธนาคารหมู่บ้าน อยู่ภายใต้การส่งเสริมของสมาคมนักพัฒนาหมู่บ้านมุลนิธิเผยแพร่วิถีประชาธิปไตยและองค์กรอื่น ๆ

3. เครดิตยูเนียน ภายใต้การส่งเสริมของชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย

4. กลุ่มอื่น ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชน กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครบวงจรชีวิต กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

แม้ว่าจะใช้ชื่อแตกต่างกันและข้อปลีกย่อยบางประการที่แตกต่างกันคือ การออม การให้กู้ การจัดสรรสวัสดิการให้แก่สมาชิก การบริหาร สถานภาพทางกฎหมาย แต่โดยทั่วไปแล้วมีวัตถุประสงค์ หลักการ และวิธีการดำเนินงานที่คล้ายกันคือ ใช้กิจกรรมการออมเป็นกลไกในการพัฒนาคนและสังคมให้ดีขึ้น โดยยึดหลักคุณธรรมพื้นฐานที่ว่าด้วย ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นใจ และการไว้วางใจกัน ซึ่งก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในชุมชนและสังคมโดยรวม เงินที่ได้จากการออมจะถูกบริหาร เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนสมาชิกที่เดือดร้อนในรูปของเงินกู้ยืม ผลตอบแทนที่ได้จากการให้กู้ยืมจะถูกนำมาจัดสรรไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดให้บริการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น และสร้างความมั่นคงแก่ชีวิตและทรัพย์สินของสมาชิกและสังคม เช่น สวัสดิการประเภทต่าง ๆ กิจกรรมอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศณิยา จิโนวัฒน์ (2547) พบด้วยว่านอกจากไอซีทีที่มีความสำคัญในครอบครัวแล้วยังมีความสำคัญในการเรียนการสอนในโรงเรียนอีกด้วย โดยครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องมีคอมพิวเตอร์ในห้องเรียน ในห้องคอมพิวเตอร์ โดยควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อนักเรียน 2 คน ให้บริการในการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต และควรจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและปฏิบัติสัมพันธ์กันมากที่สุด

สิทธิศักดิ์ อภิกุลชัยสุทธิ (2550) ได้พบว่า ปัญหาในการใช้งานระบบสารสนเทศที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดระบบสารสนเทศที่จำเป็นในการใช้งาน ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่สมบูรณ์ ปัญหาความซับซ้อนของระบบทำให้ใช้งานยาก และการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ส่วนในด้านการกำหนดนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า นายกองค้การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นเพียงการบริหารจัดการภายในองค์กรเอง จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการภายในองค์กร

สุนทรศักดิ์ ฤทธิ (2551) พบว่า การจัดทำข้อมูลเพื่องานสารสนเทศ ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ Hardware และ Software ต่างๆ การบริหารและการจัดการยังไม่มีระบบที่ถูกต้องและระบบการทำงาน การจัดการการใช้คอมพิวเตอร์ ความต้องการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีเพียงต่อความต้องการ เป็นระบบแลนเพราะคอมพิวเตอร์แต่ละตัวจะถูกต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์ศูนย์กลางโดยตรง ดังนั้นถ้าเครื่องศูนย์กลางมีปัญหาขัดข้องก็จะทำให้ระบบทั้งระบบต้องหยุดชะงักทันที ด้านบุคลากร ขาดความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ใช้ต้องมีความรู้สารสนเทศที่ต้องการใช้ในงานนั้นๆ มีอะไรบ้าง เราต้องการใช้สารสนเทศนั้นเมื่อไร การแสวงหาสารสนเทศนั้นจากแหล่งใด และเรามีสารสนเทศอะไรอยู่แล้ว จำนวนของผู้ใช้สารสนเทศก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นองค์กรต่างๆ ต้องให้ความสนใจ และจำเป็นต้องมีระบบจัดการสารสนเทศภายนอกองค์กรด้วย ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการบริหาร

สุรัช กังวล (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า คณะกรรมการแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุดคือ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการ รองลงมา ได้แก่ ทรัพยากรการบริหารด้านเงิน การมีส่วนร่วม ทรัพยากรการบริหารด้านคน ทรัพยากรการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนทางสังคม ภาวะผู้นำและเครือข่ายตามลำดับ ส่วนสมาชิกเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของสถาบันการเงินชุมชนมากที่สุดคือ กลไกและกระบวนการบริหารจัดการเช่นกัน รองลงมาได้แก่ ภาวะผู้นำ ทุนทางสังคม การมีส่วนร่วมและเครือข่ายตามลำดับ

นราธิป จำรัสรักษ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานสถาบันการเงินชุมชน มากไปหาน้อย ปัจจัยประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ปัจจัยบริหารด้านการเงิน ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้นำ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

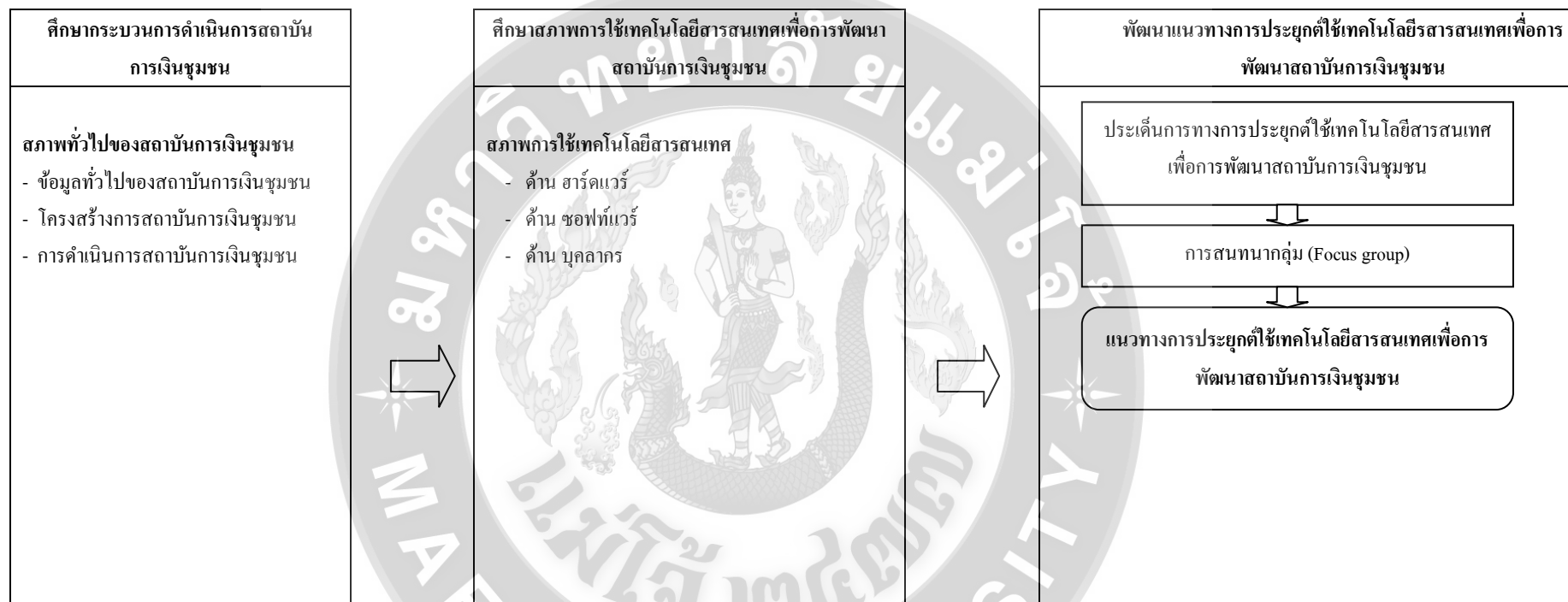
นิกร ศิริอุดม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน บ้านหนองบัวโคก ตำบลหนองบัวโคก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สถาบันการเงินชุมชนได้รับการยอมรับในระดับดีเนื่องจากมีการบริหารจัดการแยกเป็นรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณเงินทุนและทรัพยากร รองลงมา ด้านการบริหารงานทั่วไปและให้บริการ และน้อยที่สุดด้านความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการและให้บริการสมาชิก

สุภาภรณ์ วงศ์รักษัตระกูล (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน จังหวัดอุดรธานี พบว่า สถาบันการเงินชุมชนเทศบาลตำบลสร้างก่อเป็นสถาบันที่มีความสำเร็จสูงกว่า สถาบันการเงินชุมชน อบต.สร้างก่อ จากการวิเคราะห์พบว่า คณะกรรมการมีระดับความรู้สูงมากทั้ง 2 สถาบัน ในส่วนสมาชิกมีระดับความรู้ปานกลาง ทั้ง 2 สถาบัน เรื่องความพึงพอใจ สถาบันการเงินชุมชน ที่มีความสำเร็จสูงสมาชิกมีระดับความพึงพอใจสูง ส่วนสถาบันการเงินชุมชน ที่มีความสำเร็จต่ำสมาชิกมีระดับความพึงพอใจปานกลาง การมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้ง 2 สถาบันมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

วิมล เอี่ยมปลัด (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบงานสถาบันการเงินชุมชน พบว่า สถาบันการเงินชุมชนมีนโยบายการให้บริการที่แตกต่างกัน ในด้านการให้บริการทางการเงิน และสถาบันการเงินชุมชนยังมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งควรมีการกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์กรจะประสบความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ภายในได้หรือไม่ขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการสนับสนุนของผู้บริหาร โดยต้องมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ การวางแผน และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกคนในองค์กรต้องยอมรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน และเจ้าหน้าที่ต้องรับรู้ถึงนโยบายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ทั้งนี้จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและแนวทางในการกำหนดนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมต่อการบริหารงานของสถาบันการเงินชุมชน

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย
ที่กำหนดไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2)
เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนา
แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน โดยผู้วิจัยได้
กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การทดสอบเครื่องมือ
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชน กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาในพื้นที่เฉพาะ
สถาบันการเงินชุมชน ที่ผ่านการฝึกอบรม ที่อยู่ในอำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอหางดง
อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่แตง อำเภอสารภีและอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชนใน
อำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่แตง อำเภอสารภีและ
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) คือ เลือกผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชน สถาบันการเงินชุมชน ในอำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่แตง อำเภอสารภีและ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน

หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ สถาบันการเงินชุมชน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยรวบรวมข้อมูลจากรายงานที่เป็นเอกสารและสิ่งพิมพ์ ตลอดจนข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารข้อมูล ข้อมูลของสถาบันการเงินชุมชน

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) แบ่งเป็นดังนี้

2.1 การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทางด้านแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด - ปลายปิด

2.2 สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในเรื่องการ ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สถาบันการเงินชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ เนื้อหาสร้างข้อสรุปประเด็นความคิดเห็นต่างๆ ตามที่ปรากฏในการสนทนากลุ่มทุกประเด็นที่สำคัญ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปทดสอบความตรง (validity) ความเที่ยง (reliability) ดังนี้

การทดสอบความตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้น จากแนวทางการตรวจเอกสารและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำแบบสอบถาม และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา

(content validity) ตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัดให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

การทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอสันทราย อำเภอแมริม อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่แตง อำเภอสารภีและอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยนำผลมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) แบบ Cronbach's Alpha โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 261) ซึ่งจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8743 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งวิธีการวิเคราะห์จำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาสังเคราะห์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบัน

การเงินชุมชน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ประกอบการอธิบายโดยใช้ตาราง ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ที่ได้รับจากการประเมินระบบฯของผู้ใช้งานระบบฯที่มีส่วนร่วม โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการใช้งานระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการใช้งานระดับมาก
3	หมายถึง	มีการใช้งานระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการใช้งานระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการใช้งานระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการคำนวณค่าทางสถิติ ดังต่อไปนี้ คือ คำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. แปลความหมาย โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยเลขคณิต ตามมาตราส่วนประมาณค่า (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2535 : 124) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research methods) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และสรุปเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย
ที่กำหนดไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2)
เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนา
แนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งตาม
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative research methods)
ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative research methods)
โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัย
ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลกระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2) ข้อมูล
เกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับ
การพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาของสถาบันการเงินชุมชน
จากการศึกษาพบว่า

ส่วนที่ 1 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลกระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

ผลสรุปจากการศึกษา และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษากระบวนการ
ดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ดังนี้ 1) การออม-การฝาก 2) การกู้และการให้กู้ 3) การจัดการ
ผลประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการ 4) การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน

จุดมุ่งหมายในการก่อตั้งสถาบันการเงินชุมชน

1. เพื่อส่งเสริมการออมเงินจากสมาชิก กลุ่มสมาชิก และบุคคลทั่วไป
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกออกทรัพย์เพื่อการพึ่งพิงตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันใน
หมู่สมาชิก โดยส่งสัจจะรายเดือน/รายปีอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. เป็นแหล่งเสริมสร้างสวัสดิการแก่ชุมชน โดยใช้หลักออมทรัพย์วันละ 1 บาท เพื่อจัด
สวัสดิการชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย
4. เป็นแหล่งระดมเงินทุนของชุมชนโดยผ่านเครือข่ายสภาชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงตามความ
จำเป็นและมีประโยชน์

5. เป็นแหล่งให้สินเชื่อแก่กลุ่มชุมชนทุกระดับ และเครือข่ายสหกรณ์ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงตามความจำเป็นและมีประโยชน์
6. เป็นแหล่งแปลงหนี้ของสถาบันการเงิน เพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยดีระบบพ่อค้าคนกลาง ตัววงจรหนี้ของระบบได้ ปลดหนี้ครัวเรือน
7. กู้ยืมเงินและได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากองค์กรภายนอกและบุคคลทั่วไป
8. มีบัญชีเงินฝากกับสถาบันการเงินอื่นตามความจำเป็นแก่การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน
9. เรียกเก็บดอกเบี้ยเงินให้กู้ ค่าธรรมเนียม ค่าบริการอื่นๆ เพื่อรายได้ของสถาบันการเงินชุมชน
10. เป็นแหล่งเชื่อมโยงธุรกิจร้านค้าเครือข่ายประจำตำบลและองค์กรชุมชน
11. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพิงตนเองของชุมชน ให้เกิดสังคมเอื้ออาทรและความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน
12. เพื่อเป็นตัวแทนในการบริการธุรกรรมทางการเงินและอื่นๆ ของธนาคารออมสิน
13. กระทำกิจการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถาบันการเงินชุมชนตามที่คณะกรรมการบริหารสถาบันการเงินเห็นสมควร โดยความเห็นชอบจากสภาประชาชน หรือที่ประชุมใหญ่สมาชิก
14. บูรณาการกองทุนชุมชน
15. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริการ และสนับสนุนการดำเนินงานของ กทบ.

การดำเนินงานด้านนโยบายวันเปิดทำการของสถาบันการเงินชุมชน

วันและเวลาทำการของสถาบันการเงินชุมชนแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันตามข้อตกลงของสมาชิก โดยส่วนใหญ่จะเปิดทำการสัปดาห์ละ 1 วัน ในช่วงเวลา 09.00 – 12.00 น. หรือ ทุกวัน ในช่วงเวลา 08.00 – 12.00 น. ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำเงินจากการดำเนินงานไปฝากธนาคารหรือนำไปติดต่อชำระค่าสาธารณูปโภคแทนสมาชิกได้ในช่วงเวลาหลังสถาบันการเงินชุมชนเปิดทำการ

การดำเนินงานด้านสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชน

การดำเนินงานด้านสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนนั้น มีหลักในการรับสมัครสมาชิกและลูกค้าทั่วไป โดยเน้นการออมเป็นสำคัญ เพื่อให้ความเจริญในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอย่างมั่นคงยั่งยืน โดยผู้ฝากเงินควรมีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ขึ้นอยู่กับประเภทของการออม

1) การออม-การฝาก

การดำเนินงานด้านแหล่งที่มาของเงินออม และเงินให้สินเชื่อ

แหล่งเงินของสถาบันการเงินที่ให้บริการในสถาบันการเงินชุมชน ได้จากการออมของสมาชิกและบุคคลทั่วไป ซึ่งจะนำเงินออมเหล่านี้ไปให้บริการสินเชื่อเพื่อให้เกิดรายได้แก่สถาบันการเงินชุมชน และปันผลให้สมาชิก โดยแบ่งประเภทแหล่งเงินของสถาบันการเงินได้ ดังนี้

ออมทรัพย์รายเดือน/สัจจะพิเศษ เป็นเงินที่สมาชิกรวบรวมฝากกับสถาบันการเงินชุมชน เป็นครั้งคราว ตามความต้องการเพื่อออมเพิ่มจากเงินสัจจะสะสมปกติ

สัจจะสะสม/หุ้ม เป็นเงินที่สมาชิกรวบรวมฝากกับสถาบันการเงินชุมชนสม่ำเสมอเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นการเพิ่มหุ้นในสถาบันการเงินชุมชน โดยได้รับเงินปันผลเป็นการตอบแทน

ฝากออมทรัพย์ เป็นเงินที่สมาชิก หรือบุคคลทั่วไปนำฝากกับสถาบันการเงินชุมชน เพื่อการเก็บรักษาเงินและเบิกใช้ตามความต้องการ โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน

ฝากประจำ เป็นเงินที่สมาชิก หรือบุคคลทั่วไปนำฝากกับสถาบันการเงินชุมชนเพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาเงินและการออมระยะยาว โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน

เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้านเพื่อดำเนินการบริหารจัดการให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งทุนได้โดยไม่คิดดอกเบี้ย

เงินกู้ต่อยอดจากธนาคาร เป็นเงินที่สถาบันการเงินชุมชนกู้มาเพื่อต่อยอดการดำเนินงานให้สามารถบริการทางการเงินกับสมาชิกได้เพิ่มขึ้น โดยเสียดอกเบี้ยตามที่ตกลงกับธนาคาร

การดำเนินงานด้านการกำหนดประเภทเงินออมของสถาบันการเงินชุมชน

งานด้านเงินฝากของสถาบันการเงินชุมชนที่ให้บริการแก่สมาชิก และบุคคลทั่วไป โดยสรุปจำแนกได้ ดังนี้

1. เงินฝากสัจจะสะสม/หุ้ม (มีปันผล)
2. เงินฝากออมทรัพย์รายเดือน/สัจจะพิเศษ เพื่อบั่นปลายชีวิตที่มั่นคง
3. เงินฝากออมทรัพย์ ฝากเมื่อพร้อม ถอนเมื่อจำเป็น
4. เงินฝากประจำ เพื่อการออมระยะยาว

- 2) การกู้และการให้กู้ เป็นไปตามระเบียบของสถาบันการเงินชุมชนนั้น และให้เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เช่น ชุมชนที่ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง ก็ควรที่มีการส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนา และทำให้เกิดการหมุนเวียนของทุนอย่างเป็นระบบ

การดำเนินงานด้านการกำหนดประเภทสินเชื่อของสถาบันการเงินชุมชน

งานด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินชุมชนที่ให้บริการแก่สมาชิก และบุคคลทั่วไปโดยสรุปจำแนกได้ ดังนี้

- 2.1 สินเชื่อส่งเสริมอาชีพ (วิสาหกิจชุมชน , ส่วนบุคคล) ใช้เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
 - 2.2 สินเชื่อชีวิตสุขสันต์ (ปลดหนี้) ใช้เงินจากเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
 - 2.3 สินเชื่อเพื่อการเกษตร (ชำระเป็นงวดราย 6 เดือน , รายปี) ใช้เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
 - 2.4 สินเชื่อเพื่อการศึกษา ใช้เงินฝากออมทรัพย์และประจำเป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
 - 2.5 สินเชื่อทันใจ (ฉุกเฉิน) ใช้เงินกู้ต่อยอด หรือออมทรัพย์รายเดือน/สัจจะพิเศษ เป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
 - 2.6 สินเชื่อสวัสดิการชุมชน (ใช้จ่ายในครัวเรือน) ใช้เงินฝากตั้งสะสม/หุ้น เป็นแหล่งเงินให้สินเชื่อ
- 3) การจัดการผลประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการ รายได้ที่เกิดจากการดำเนินการของสถาบันการเงินชุมชน รายได้ส่วนหนึ่งจะต้องนำมา ทำประโยชน์ให้กับสมาชิก และชุมชนของตนเอง อยู่ในรูปแบบ การช่วยเหลือด้านสุขภาพ และสภาพความเป็นอยู่ ตั้งแต่เกิดจนตาย
- 4) การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน
1. ที่มาของเงินทุนสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
- เงินทุนของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนได้มาจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้
- (1) การระดมเงินทุน โดยการรวมเงินทุนหรือเงินลงหุ้นของกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิก
 - (2) เงินงบประมาณจากทางราชการ องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร ภาคราชการภาคเอกชน NGOs เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนและสมาชิก

(3) เงินบริจาค เป็นเงินที่มีหน่วยงานราชการ เอกชน หรือประชาชน ที่มีจิตศรัทธาและมีความประสงค์ที่จะบริจาคให้กับสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับสมาชิก

(4) เงินกู้ยืมจากแหล่งทุนอื่น ๆ เป็นเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน จากสถาบันการเงินหรือแหล่งเงินทุนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการของสถาบันฯ เพื่อประโยชน์ของสมาชิก

สรุปทุนดำเนินการมาจาก

1. การรวมเงินทุนหรือเงินลงหุ้นของกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิก
2. การสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร ภาครัฐราชการ ภาคเอกชน NGOs
3. การได้รับบริจาค
4. การกู้ยืมจากแหล่งทุนอื่นๆ เช่น สถาบันการเงิน (ธนาคาร)

2. ด้านกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

ที่มาของกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน (ตามขั้นตอนที่ 4) มาจาก

1. ประธานหรือกรรมการผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงิน ที่สมัครใจเข้าร่วมกันจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน อย่างน้อยกองทุนละ 1 คน
2. ผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในหมู่บ้าน / ชุมชน ที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคม ให้เป็นคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนชุมชนให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำนวนผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิฯ อย่างมากต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของข้อ 1

โครงสร้างคณะกรรมการสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

1. คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย
 - ประธาน
 - รองประธาน
 - เภรัญญิก
 - ประชาสัมพันธ์
 - เลขานุการ
 - กรรมการฝ่ายสมาชิกสัมพันธ์
 - กรรมการฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา
 - กรรมการฝ่ายสินเชื่อ
 - กรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี

- กรรมการฝ่ายนิติกรรมและเร่งรัดหนี้สิน
 - กรรมการฝ่ายอื่นๆ ตามความเหมาะสม
2. ที่ปรึกษาสถาบันฯ (เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน , ผู้ทรงคุณวุฒิ ฯลฯ)
- บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้
1. กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
 2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดระเบียบการบริหารจัดการกองทุนและเงินทุนในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การให้กู้ยืม การโอนแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ของสมาชิก การปรับปรุงหรือออกกฎเกณฑ์ เงื่อนไข ระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างกองทุนกับกองทุนหรือกองทุนกับสมาชิก ให้เอื้อต่อการดำเนินงานกองทุนและประโยชน์ของสมาชิก
 3. ส่งเสริมกองทุนชุมชน ให้มีการบูรณาการการบริหารจัดการร่วมกันอย่างเป็นระบบ
 4. ประสานงานกับสถาบันการเงิน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนากองทุนชุมชน
 5. ส่งเสริมความรู้และทักษะ ในด้านการบริหารจัดการกองทุน และการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ เพื่อให้กองทุนในชุมชนมีความเข้มแข็ง
 6. กำกับ ดูแล และควบคุมการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และมติที่ประชุมสถาบันฯ
 7. ดำเนินกิจกรรมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนให้เจริญก้าวหน้าและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 8. ดูแลรักษาทรัพย์สินของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
 9. จัดทำ งบดุล – กำไรขาดทุนประจำปี
 10. จัดทำร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเสนอต่อที่ประชุมสมาชิก
 11. จัดประชุมตามที่กำหนดในระเบียบการดำเนินงานของสถาบันฯ
 12. ดำเนินการอื่นตามมติของสมาชิก

3. ด้านสมาชิก

การดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มีความต้องการให้ทุกกลุ่มองค์กร กองทุนการเงินในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นสมาชิกสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนโดยขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสมัครใจ ได้แก่

1. กองทุนที่เกิดจากความร่วมมือของประชาชนดำเนินการก่อตั้งโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน เช่นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาชีพ ฯลฯ
 2. กองทุนที่เกิดจากการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และเอกชน หรือภาคีการพัฒนาอื่นๆ เช่น กองทุนตามโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.)
4. ด้านระเบียบข้อบังคับ

การจัดทำระเบียบข้อบังคับ การดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนควรกำหนดให้มีรายละเอียดการบริหารจัดการที่ครอบคลุมการดำเนินงานกองทุน ทุกกองทุน โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนต่างๆ ในชุมชน และมอบให้ทุกกองทุนดังกล่าวนำไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

ขั้นตอนการจัดระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

การจัดทำระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มีการจัดทำ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คณะกรรมการบริหารสถาบันจัดการเงินทุนชุมชนดำเนินการยกร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน นำร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มอบให้กับคณะกรรมการกองทุนต่างๆ ที่สมัครใจเข้าเป็นสมาชิกสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ไปศึกษาและให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ของกลุ่มกองทุนที่เป็นสมาชิกสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสถาบันฯ

ขั้นตอนที่ 3 คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่ผ่านความเห็นชอบของสมาชิกตามขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 นำร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนฉบับที่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เข้าเสนอที่ประชุมของสถาบัน

การจัดการเงินทุนชุมชน ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน คณะกรรมการกองทุนต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน คณะกรรมการกองทุนต่างๆ ที่เป็นสมาชิกของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนและที่ปรึกษาของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ฉบับดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 5 คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนนำร่างระเบียบข้อบังคับของสถาบันฯ ที่ผ่านความเห็นชอบตามขั้นตอนที่ 4 ประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนให้สมาชิกสถาบันฯ ทราบ และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

5. ด้านกิจกรรมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

สถาบันการเงินชุมชน มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนที่เป็นสมาชิกหรือกิจกรรมที่สมาชิกไม่ได้ดำเนินการหรือดำเนินการแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ โดยสถาบันการเงินชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

- 1) การให้บริการกู้ยืมเงินแก่สมาชิก (กลุ่ม)
- 2) การปรับเปลี่ยนสัญญากู้ยืมของสมาชิก
- 3) การโอนภาระหนี้สินระหว่างกองทุนสมาชิก
- 4) การทำข้อตกลงระหว่างกองทุนเพื่อดำเนินการกิจกรรมร่วมกัน
- 5) การให้บริการด้านการเงิน จัดทำบัญชีงบดุล
- 6) การให้บริการด้านการปรับปรุงและพัฒนาระบบงาน
- 7) การให้บริการด้านระเบียบ กฎหมาย
- 8) การให้บริการด้านการติดตาม เร่งรัดหนี้สินของสมาชิก
- 9) บริการด้านส่งเสริมพัฒนาอาชีพ
- 10) บริการด้านฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน แก่สมาชิก
- 11) การรณรงค์สวัสดิการชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนประกันความเสี่ยง ฯลฯ
- 12) การลงทุนประกอบธุรกิจด้านต่างๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถาบันฯ
- 13) การร่วมลงทุนกับสมาชิกในการดำเนินธุรกิจต่างๆ
- 14) อื่น ๆ ตามที่สมาชิกต้องการ

แนวทางการจัดทำกิจกรรมประเภทต่างๆ ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

กิจกรรมประเภทต่างๆ ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ถือว่าเป็นหัวใจขอความสำเร็จในการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนซึ่งมีเป้าหมายในการที่จะทำให้กลุ่ม องค์กร

กองทุนการเงินในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเข้มแข็ง บริหารจัดการเงินทุนชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมประเภทต่างๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกและคนในชุมชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชน จึงควรดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจความต้องการของสมาชิกและคนในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการในการจัดทำกิจกรรมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
 2. สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่จะดำเนินการตามข้อ 1 ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
 3. จัดเวทีประชาคม ระดมความคิดเห็น โดยมีคณะกรรมการบริหารตัวแทนสมาชิก และที่ปรึกษาของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน พิจารณาร่วมกัน
 4. กำหนดแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินงาน และจัดทำแผนงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
 5. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
 6. ดำเนินงานกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ ตามข้อ 5
 7. ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข
 8. สรุปรวบรวม ปัญหา/อุปสรรคจากการดำเนินงาน และนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร/สมาชิก เพื่อหาแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานต่อไป
6. รายได้ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
- รายได้ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ได้จาก
- 1) ดอกผลจากการให้สมาชิกกู้ยืม
 - 2) ค่าธรรมเนียม ค่าสมัครจากสมาชิก
 - 3) รายได้จากการจัดกิจกรรมให้บริการแก่สมาชิก เช่น การดำเนินธุรกิจ การลงทุน การให้บริการกู้ยืมแก่องค์กรการเงินอื่นๆ ค่าลงทะเบียนฝึกอบรม ค่าบริการ ทำบัญชีงบดุล เร่งรัดหนี้สิน เป็นต้น
 - 4) อื่น ๆ ตามที่สถาบัน ฯ กำหนด

การประชุมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

การประชุมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถาบัน การจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและการเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน นอกจากนี้ทำให้

สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนได้มีการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานต่างๆ ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ซึ่งแบ่งการประชุมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การประชุมประจำเดือน
2. การประชุมใหญ่สามัญประจำปี
3. การประชุมวิสามัญ

การประชุมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มีดังนี้

1. การประชุมคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนประจำเดือน มีวิธีดำเนินการดังนี้

คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

ประชุมประจำเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

- กำหนดวัน เวลา ที่จัดเงิน (ควรระบุวันที่ใช้จัดเงิน)
- สถานที่ประชุมตามความเหมาะสม

ประเด็น/เนื้อหาการประชุม

- สรุปผลการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่ผ่านมา
- แผนการดำเนินงานในเดือนต่อไป
- การดำเนินกิจกรรมสนับสนุนสมาชิก
- การติดตามผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
- การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก
- ปัญหา/อุปสรรค

คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ควรมีการประชุมพบปะกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพราะการประชุมเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและเป็นแนวทางการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่สำคัญ

2. การประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีวิธีดำเนินการดังนี้

คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละ 1 ครั้ง โดยมีผู้แทนกลุ่ม/องค์กรกองทุนการเงินชุมชนที่เป็นสมาชิกสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเข้าร่วมประชุม เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา และขอความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี

การประชุมใหญ่สามัญประจำปี

- คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
- สมาชิก/ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับมอบหมาย

- ที่ปรึกษา

ปีละ 1 ครั้ง หลังสิ้นปีทางบัญชี ภายใน 60 วัน

ประเด็น/เนื้อหาการประชุม

- แลกผลการทำงานในรอบปี
- เสนอบคูลประจำปี
- ขอความเห็นชอบแผนการดำเนินงานประจำปี
- ให้ความเห็นชอบระเบียบข้อบังคับฯ ที่มีการปรับปรุงแก้ไข

ฯลฯ

3.การประชุมวิสามัญ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน สามารถจัดการประชุมวิสามัญได้เมื่อสถาบันฯ มีความจำเป็นเร่งด่วนที่เป็นปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกที่ไม่อาจรอให้ถึงการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินงานของสถาบันฯ หรือสมาชิกจำนวนเกินกึ่งหนึ่งร้องขอให้จัดการประชุม

การประชุมวิสามัญ

- คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
- สมาชิก/ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับมอบหมาย
- ที่ปรึกษา

เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน หรือสมาชิกร้องขอให้จัดการประชุม

ประเด็น/เนื้อหาการประชุม

- เรื่องจำเป็นเร่งด่วน
- พิจารณาเรื่องที่สมาชิกเสนอ
- พิจารณาเรื่องที่คณะกรรมการฯ เสนอ

ฯลฯ

การจัดทำแผนการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจะต้องมีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่มีทิศทาง การดำเนินงานที่ชัดเจน เพราะแผนการดำเนินงานจะทำให้สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแผนการดำเนินงานควรเป็นแผนระยะปานกลาง และแผนปฏิบัติการประจำปี ดังนี้

- แผนระยะปานกลาง เป็นแผนการดำเนินงานที่มีการวางแผนการทำงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนมีระยะเวลา 3-5 ปี ซึ่งเป็นการคาดการณ์

ล่วงหน้าว่าในอนาคตจะเกิดอะไรขึ้น สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนควรจะต้องเตรียมตัวอย่างไร

- แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการนำแผนระยะปานกลางมาทบทวนและจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนซึ่งจะดำเนินการในรอบปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน โดยปรากฏไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

การจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

ประโยชน์ของการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน มีดังนี้

1. ประมาณการรายรับประจำปี จะทำให้สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนทราบถึงความเคลื่อนไหวของเงินทุนที่มีอยู่ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนประจำปีว่ามีเท่าไร และคาดการณ์ว่าในปีถัดไปสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจะมีเงินทุนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมต่าง ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
2. ประมาณการรายจ่ายประจำปี จะทำให้สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนสามารถวางแผนการสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกและชุมชน

วิธีการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

ข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนมีวิธีการจัดทำ ดังนี้

1. จัดประชุมคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการร่างข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
2. มอบหมายตัวแทนของคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ในการรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ประกอบการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
3. ตัวแทนของคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวม และวางแผนการจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน
4. คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน และที่ปรึกษานำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่จัดทำมาพิจารณาและให้ความเห็นชอบ

5. คณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจัดประชุมใหญ่สามัญเพื่อแจ้งข้อบังคับงบประมาณประจำปีของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่พิจารณาเห็นชอบให้ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีทราบ

สถานที่ทำการของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

สถานที่ทำการของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญในการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพราะเป็นสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งเป็นสถานที่ที่คณะกรรมการบริหารของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน พนักงาน/ลูกจ้างของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ใช้เป็นสถานที่ในการปฏิบัติงาน การประสานงานและติดต่อกับสมาชิก รวมทั้งผู้ที่มาติดต่อกับสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเพื่อความเชื่อมั่น ศรัทธาในการดำเนินงานของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ลักษณะของสถานที่ทำการสถาบันฯ รมีลักษณะเป็น 2 ประเภท คือ

1. อาคารที่ทำการชั่วคราว กรณีที่สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนยังไม่มีเงินทุน ในการจัดหาอาคารที่ทำการถาวรได้ ในระยะเริ่มแรก สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจะต้องมีที่ทำงานของตนเองที่เป็นที่ทำการชั่วคราวไปพลางก่อน เช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อาคารสาธารณะในชุมชน ฯลฯ
2. อาคารที่ทำการถาวร กรณีที่สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการ ควรจัดหาอาคารที่ทำการถาวรระบือนของตนเอง

บัญชี ทะเบียน และเอกสารของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

บัญชี/ทะเบียน/เอกสารการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ที่จะต้องมีประกอบด้วย

1. ระบบบัญชี
 - 1.1 บัญชีเงินสด
 - 1.2 บัญชีรายวันรับ
 - 1.3 บัญชีรายวันจ่าย
 - 1.4 บัญชีแยกประเภท
 - 1.5 งบกำไร-ขาดทุน
 - 1.6 งบดุล
2. ทะเบียน ควรมีดังนี้
 - 2.1 ทะเบียนคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

2.2 ทะเบียนข้อมูลกองทุนในชุมชน

2.3 ทะเบียนสมาชิกของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

2.4 ทะเบียนเกี่ยวกับกิจกรรมของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เช่น

- กิจกรรมให้กู้ ได้แก่ ทะเบียนค้ำสัญญาเงินกู้ ทะเบียนค้ำลูกหนี้
- กิจกรรมระดมทุน ได้แก่ ทะเบียนค้ำเงินหุ้น
- กิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน ได้แก่ ทะเบียนผู้ได้รับการช่วยเหลือด้านสวัสดิการ เช่น เด็กแรกเกิด ค่ารักษาพยาบาล ฌาปนกิจ สงเคราะห์ ทุนการศึกษา ฯลฯ
- กิจกรรมด้านการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ได้แก่ ทะเบียนรายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทะเบียนค้ำวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ทะเบียนค้ำเงิน โครงการ ฯลฯ

2.5 ทะเบียนค้ำทรัพย์สินของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

3. เอกสารประกอบการเงิน และด้านอื่นๆ ที่ควรมี

3.1 ใบสมัคร

3.2 ระเบียบข้อบังคับของสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

3.3 ใบสำคัญรับเงิน/ใบเสร็จรับเงิน

3.4 ใบสำคัญจ่ายเงิน/ใบถอนเงิน

3.5 สมุดตรวจเยี่ยม

3.6 หนังสือสัญญาเงินกู้ หนังสือสัญญาค้ำประกันเงินกู้

3.7 สมุดบันทึกการประชุม

3.8 สมุดลงเวลาของคณะกรรมการบริหารสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน

การพัฒนาสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนให้เข้มแข็ง

1. การประชุมประจำเดือน

- กำหนดวันประชุมที่ชัดเจน
- มีสาระสำคัญ
- มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

(บทบาทเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สำหรับการเป็นที่เลี้ยง)

2. การจัดทำแผนการดำเนินงาน

- แผนระยะปานกลาง 3 – 5 ปี
- แผนปฏิบัติการประจำปี

(แผนฯ เป็นเหมือนเข็มทิศในการทำงาน)

3. การจัดทำ ขอบบังคับงบประมาณประจำปี บัญชี งบดุล
 - ประมาณการรายรับ มาจากไหน จำนวนเท่าไร
 - ประมาณการรายจ่าย จัดทำกิจกรรมอะไรบ้าง จำนวนเท่าไร
 - บัญชี งบดุล ประจำปี
4. การฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ
5. การนิเทศ สอนแนะ
6. การจัดทำกิจกรรม
 - ยึดแผนปฏิบัติการประจำปี และขอบบังคับงบประมาณประจำปี เป็นหลัก
 - เริ่มจากกิจกรรมง่าย ๆ ไปหายาก
 - ทำทีละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(กิจกรรม เป็นหัวใจของความสำเร็จของสถาบันฯ)
7. การแสวงหาความร่วมมือ
 - งบประมาณ
 - วัสดุ อุปกรณ์
 - วิชาการ
 - บุคลากร ฯลฯ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน

ผลการวิจัยที่น่าสนใจในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกการนำเสนอ เป็น 3 ด้าน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) ปัญหา ข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดย เจ้าหน้าที่ที่เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 240 คน สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลทั่วไปในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่พนักงานและเจ้าหน้าที่ เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 72.1 และระดับการศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ จบ

มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 62.9 และมีจำนวนน้อยที่สุด คือ จบมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 10.8 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของเจ้าหน้าที่ สถาบันการเงินชุมชน

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	67	27.9
หญิง	173	72.1
รวม	240	100.0
การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	10.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	151	62.9
ปริญญาตรี	63	26.3
รวม	240	100.0

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสถาบันการเงินชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันทุกเพศทุกวัย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเพศใด การศึกษาระดับใดต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

ด้านที่ 2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน

2.1 ข้อมูลสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน อายุการใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.3 โดยทุกคนใช้การทำงานระบบอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีเว็บไซต์ คิดเป็น ร้อยละ 93.8 ประเภทคอมพิวเตอร์ใช้งาน ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 100.0 ในส่วนสมรรถนะของคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ไม่มีสมรรถนะเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 15.0 จำนวนเครื่องพิมพ์ในการใช้มีเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุการใช้คอมพิวเตอร์		
ต่ำกว่า 5 ปี	200	83.3
5 – 10 ปี	40	16.7
เว็บไซต์		
มี	15	6.2
ไม่มี	225	93.8
ระบบอินเทอร์เน็ต		
มี	240	100
ไม่มี	0	0
ประเภทคอมพิวเตอร์ใช้งาน		
คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล	240	100
คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	0	0
สมรรถนะของคอมพิวเตอร์		
มีสมรรถนะเพียงพอ	204	85.0
ไม่มีสมรรถนะเพียงพอ	36	15.0
เครื่องพิมพ์		
มีเพียงพอ	186	77.5
ไม่เพียงพอ	54	22.5

จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน โดยมีการนำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ อื่นๆ มาใช้ในการดำเนินงาน และได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคาร ส่วนเว็บไซต์ของสถาบันการเงินชุมชนมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งมีผลต่อการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร ต่อสมาชิก และ การบริหาร

2.2 ข้อมูลการใช้โปรแกรมการใช้งานในสถาบันการเงินชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า การใช้โปรแกรมการใช้งานสถาบันการเงินชุมชน มีการใช้งานโปรแกรมที่หลากหลาย ระดับมากที่สุด คือ การใช้โปรแกรมระบบการเงิน-บัญชี รองลงมา ระดับมาก คือ การใช้โปรแกรม Microsoft word และ Microsoft Excel ดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการใช้โปรแกรมการใช้งานสถาบันการเงินชุมชน

โปรแกรม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าแปรผล
ระบบการเงิน-บัญชี	4.8	0.922	มากที่สุด
Microsoft Word	3.8	0.938	มาก
Microsoft Excel	3.5	0.921	มาก
รวม	4.03	0.927	มาก

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและซอฟต์แวร์ของสถาบันการเงินชุมชน มีการใช้โปรแกรม ระบบบัญชี เนื่องจากเป็นโปรแกรม ใช้ในการดำเนินการสถาบันการเงินชุมชน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งพัฒนาโดยธนาคาร

2.3 ข้อมูลความสามารถในการปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์

จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์มากที่สุด คือ การตรวจเช็ค/ซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 95.8 รองลงมา คือ การ Format และติดตั้งระบบปฏิบัติการ (OS) คิดเป็นร้อยละ 95.0 การติดตั้งอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ เช่น เครื่องพิมพ์ Scanner และการติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 93.7 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลความสามารถในการปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์

ลำดับ	ความสามารถ	ได้	ไม่ได้
1	การตรวจเช็ค/ซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์	10 (4.2)	230 (95.8)
2	การ Format และติดตั้งระบบปฏิบัติการ (OS)	12 (5.0)	228 (95.0)
3	การติดตั้งอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ เช่น เครื่องพิมพ์ Scanner	15 (6.3)	225 (93.7)
4	การติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งาน	15 (6.3)	225 (93.7)

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรในองค์สถาบันการเงินชุมชน ยังขาดความรู้ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในส่วนการของการบริหารและส่วนของผู้ปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เพราะว่า ระบบการทำงานในปัจจุบันบุคลากรต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ เป็นเครื่องมือในการทำงาน เพราะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา และลดค่าใช้จ่าย

ในการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการใช้งานระบบสารสนเทศ พบว่า ระบบสารสนเทศที่มีอยู่ยังถูกนำมาใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญที่ดูแลระบบสารสนเทศ ขาดแคลนบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัญหามูลค่าขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

ด้านที่ 3 ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ด้านฮาร์ดแวร์

- ระบบอินเทอร์เน็ตมีความล่าช้า ทำให้การทำงาน ล่าช้าไปด้วย
- เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องที่มีประสิทธิภาพแต่ ไม่สอดคล้องกับ

ความสามารถของโปรแกรมใหม่ๆ

- ไม่มีแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน
- งบประมาณการซ่อมบำรุง บางหน่วยงานไม่มีการกำหนดในแผนปฏิบัติ
- คอมพิวเตอร์มีจำนวนไม่เพียงพอ
- เครื่องสำรองไฟ (UPS) มีไม่เพียงพอ ทำให้เสี่ยงต่อการบันทึกข้อมูล

และการใช้งานของอุปกรณ์ต่างๆ

2. ด้านซอฟต์แวร์

- ซอฟต์แวร์ที่ใช้ไม่มีลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น โปรแกรม
- ไม่ใครซอฟต์แวร์ที่ออฟฟิศ
- ใช้ซอฟต์แวร์จากหน่วยงานสนับสนุน เช่น ธนาคาร ทำให้มีข้อจำกัด ใน
- ด้านการใช้งาน ในบางประการที่ สถาบันการเงินชุมชนต้องการ
- ขาดงบประมาณในการพัฒนาซอฟต์แวร์
- ขาดการร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินชุมชน

3. ด้านบุคลากร

- ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ไม่มีแผนการพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- เจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

การศึกษาวิจัยในส่วนนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำมาวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาแบบพรรณนาตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยจากการสนทนากลุ่ม พบว่า สถาบันการเงินชุมชน มีการใช้ระบบจาก ธนาคาร รวมทั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และอุปกรณ์ ต่างๆ

ดังนั้นเพื่อให้สถาบันการเงินชุมชนสามารถนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จึงร่วมกันพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน โดยสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) ด้านฮาร์ดแวร์ 2) ด้านซอฟต์แวร์ และ 3) บุคลากร มีรายละเอียดดังนี้

แผนปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า แผนปฏิบัติงานประกอบด้วย

3.1 ด้านฮาร์ดแวร์

- จัดทำแผนงบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดจ้างด้านอุปกรณ์และการซ่อมบำรุงรักษา
- จัดทำฐานข้อมูลอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศทุกรายการ อันได้แก่ คุณสมบัติ ราคา ปีที่จัดซื้อ ระบบการซ่อมบำรุง
- จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องสำรองไฟ สแกนเนอร์ และ อุปกรณ์เครือข่าย
- จัดทำแผนการซ่อมและบำรุงรักษา เช่น การกำจัดไวรัส การทำความสะอาด

3.2 ด้านซอฟต์แวร์

- ควรพัฒนาเว็บไซต์เพื่อใช้ในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร ให้กับสมาชิก และใช้ในการบริหารสถาบันการเงินชุมชน
- ควรมีระบบแจ้งข้อมูลข่าวสาร ผ่านโทรศัพท์มือถือ เช่น ถึงเวลาชำระหนี้ แจ้งยอดหนี้คงค้าง
- ควรพัฒนาระบบให้เชื่อมกับระบบอื่น เช่น ระบบเศรษฐกิจ

ชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับ หน่วยงาน
หรือ กองทุนอื่น เพื่อวัดความสามารถในการลงทุน

- ควรพัฒนาระบบติดตาม การนำเงิน ไปใช้ ตรงตามวัตถุประสงค์
ต่อการกู้ หรือไม่
- ควรมีการปรับปรุงซอฟต์แวร์การใช้งานให้ทันสมัย และ
รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน

3.3 ด้านบุคลากร

- จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
อย่างต่อเนื่อง เพราะ บุคลากร ส่วนใหญ่ มีขีดความสามารถใน
ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ น้อย
- ควรดำเนินการจัดการความรู้ ในเรื่อง การเงิน การบัญชี และ
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้กับบุคลากร
- ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ พื้นฐานด้าน
การเงิน การบัญชี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อนที่เข้ารับ
การฝึกอบรม การใช้งานระบบบริหารสถาบันการเงินชุมชน
- ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ การเงิน การบัญชี และด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวนเพียงพอต่อ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน วิทยาลัยการศึกษาด้านการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ข้อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน 2) เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน สามารถสรุปผล รวมทั้งข้อเสนอแนะในแง่มุมต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลกระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน

จากการศึกษา และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษากระบวนการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน ดังนี้ 1) การออม-การฝาก 2) การกู้และการให้กู้ 3) การจัดการผลประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการ 4) การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน

2.1 ข้อมูลสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถาบันการเงินชุมชน

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า จากผลการวิจัย พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของของสถาบันการเงินชุมชน อายุการใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.3 โดยทุกคนใช้การทำงานระบบอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่มีเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 93.8 ประเภทคอมพิวเตอร์ใช้งาน ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 100.0 ในส่วนสมรรถนะของคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ไม่มีสมรรถนะเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 15.0 จำนวนเครื่องพิมพ์ในการใช้มีเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 22.5

2.2 ข้อมูลการใช้โปรแกรมการใช้งานในสถาบันการเงินชุมชน

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า จากผลการวิจัย พบว่า การใช้โปรแกรมการใช้งานสถาบันการเงินชุมชน มีการใช้งานโปรแกรมที่หลากหลาย ระดับมากที่สุด คือ การใช้โปรแกรมระบบการเงิน-บัญชี รองลงมาในระดับมาก คือ การใช้โปรแกรม Microsoft word และ Microsoft Excel

2.3 ข้อมูลความสามารถในการปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านฮาร์ดแวร์มากที่สุด คือ การตรวจเช็ค/ซ่อมเครื่องคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 95.8 รองลงมา คือ การ Format และติดตั้งระบบปฏิบัติการ (OS) คิดเป็นร้อยละ 95.0 การติดตั้งอุปกรณ์ต่อพ่วงต่างๆ เช่น เครื่องพิมพ์ Scanner และการติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 93.7

2.4 ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. ด้านฮาร์ดแวร์ สรุปได้ว่า ระบบอินเทอร์เน็ตมีความล่าช้า เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงาน ไม่มีแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจนงบประมาณการซ่อมบำรุง บางหน่วยงานไม่มีการกำหนดในแผนปฏิบัติงาน และบางหน่วยงานเครื่องสำรองไฟ (UPS) มีไม่เพียงพอ ทำให้เสี่ยงต่อการบันทึกข้อมูล และการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ

2. ด้านซอฟต์แวร์ สรุปได้ว่า ซอฟต์แวร์ที่ใช้ไม่มีลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ขาดงบประมาณในการพัฒนาซอฟต์แวร์ ซอฟต์แวร์ที่สถาบันการเงินชุมชน ต้องใช้ซอฟต์แวร์ธนาคาร ที่ดูแล

3. ด้านบุคลากร สรุปได้ว่า บุคลากรขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในเชิงลึก ไม่มีแผนการพัฒนาบุคลากรในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ และ ขาดการอบรมหรือการเพิ่มความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่บุคลากร

ส่วนที่ 3 พัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า พัฒนาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนโดยสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) ด้านฮาร์ดแวร์ ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน 2) ด้านซอฟต์แวร์ ต้องพัฒนาให้ทันสมัย ตอบสนองต่อการใช้งานในทุกระดับ และ 3) ด้านบุคลากร ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้อย่างต่อเนื่องและพร้อมต่อการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ได้สรุปสาระสำคัญของการศึกษา และนำเสนอให้เห็นความเชื่อมโยงของผลการวิจัยประกอบกับมีประเด็นสำคัญทางแนวคิดและทฤษฎี ที่ได้นำมาอภิปรายผลเพื่อทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความชัดเจนและมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาสถาบันการเงินชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำผลของการวิจัยนี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งสำหรับการพัฒนาแนวทางประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถาบันการเงินชุมชนได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ยึดเป็นหลักในการวิจัยครั้งนี้ แนวคิดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวคิดด้านสถาบันการเงินชุมชน และการดำเนินการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นอภิปราย 3 ประเด็น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสถาบันการเงินชุมชน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถาบันการเงินชุมชน มีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายด้าน ทั้งด้านฮาร์ดแวร์ มีไม่เพียงพอต่อการใช้งานและมีสมรรถนะต่ำ ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ซอฟต์แวร์ส่วนใหญ่เป็นซอฟต์แวร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ และด้านบุคลากร ยังขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จากปัญหาดังกล่าว ผลการวิจัย พบว่า มีปัญหาในด้านการจัดสรร งบประมาณ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแล้วก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอ สาเหตุเนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน และต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง การที่จะจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับงานทุกๆ ด้านจึงทำค่อนข้างลำบาก อีกทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีราคาค่อนข้างสูง และมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทั้งฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ซึ่งมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ ครรชิต มาลัยวงศ์ และคณะ (2539) กล่าวว่า iva งบประมาณในการจัดซื้อ พัฒนา และบำรุงรักษาด้านคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ เพราะเนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย พร้อมทั้งระบบการทำงานก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน

ดังนั้น สถาบันการเงินชุมชน จำเป็นจะต้องมีนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ชัดเจน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการใช้งานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งในด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และ การพัฒนาบุคลากร

ประเด็นที่ 2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านโปรแกรม (Software)

โปรแกรมการใช้งานในสถาบันการเงินชุมชน มีโปรแกรมสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ธนาคารได้ให้ใช้งานโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พร้อมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยทางธนาคารเป็นผู้ฝึกอบรม และเป็นพี่เลี้ยงให้ แต่ก็มีข้อจำกัดในการใช้งาน เช่น ความรู้ความสามารถของ เจ้าหน้าที่ที่ดูแล ระบบสถาบันการเงินชุมชน ในเรื่อง เกี่ยวกับบัญชี และระบบสารสนเทศ เพราะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นจะเป็นคนในชุมชน ที่ไม่คุ้นเคยต่อระบบ ทำให้การปฏิบัติงานอาจยังไม่ชำนาญและเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทรศักดิ์ ฤทธิ (2551) ที่พบว่า การจัดทำข้อมูลเพื่องานสารสนเทศ ขาดผู้เชี่ยวชาญทั้งฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ต่างๆ การบริหารและการจัดการยังไม่มีระบบที่ถูกต้อง และระบบการทำงาน การจัดการใช้คอมพิวเตอร์

ในสถาบันการเงินชุมชนยังมีปัญหาในด้านลิขสิทธิ์ของซอฟต์แวร์ ซึ่งมีความเสี่ยงด้านการใช้งานที่ไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ และมีความเสี่ยงในด้านกฎหมาย

ประเด็นที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านบุคลากร

บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร ทำให้องค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สืบเนื่องจากสถาบันการเงินชุมชน เป็นเรื่องใหม่สำหรับชุมชน คณะกรรมการที่แต่งตั้งจากชุมชน ได้ดำเนินการบริหารสถาบันการเงินชุมชน ยังมีความรู้ความชำนาญด้านการใช้คอมพิวเตอร์ และบัญชีไม่เพียงพอ ถึงแม้ว่า ทางธนาคาร ได้มีการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้แล้วก็ตาม จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรของสถาบันการเงินชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศน้อย ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการทำงานอย่างมากมา การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหาร การเงิน การบัญชี และงานด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว ซึ่งบุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ ความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นวิทยาการสมัยใหม่ การขาดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนับเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานยุคปัจจุบัน เพราะบุคลากรไม่สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือซอฟต์แวร์ที่จำเป็นในการทำงานได้ จึงทำงานโดยวิธีอื่นซึ่งใช้เวลาในการทำงานมาก และขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จึงมีความจำเป็นที่สถาบันการเงินชุมชนจะจัดการพัฒนาความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้บุคลากรในสถาบันการเงินชุมชนเพื่อพัฒนา

ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรของสถาบันการเงินชุมชน สอดคล้องกับ วิมล เอี่ยมปลัด (2551) ที่พบว่า สถาบันการเงินชุมชนยังมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งควรมีการกำหนดนโยบาย ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านนโยบาย รัฐบาลควรที่จะพัฒนาระบบสถาบันการเงินชุมชน และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน อย่างเป็นระบบ และให้มีความเข้มแข็ง ก้าวไปสู่จัดการตนเองได้
2. ด้านงบประมาณ สถาบันการเงินชุมชนต้องจัดสรรงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อการจัดซื้อ ซ่อมแซมบำรุง และพัฒนาบุคลากร
3. ควรมีแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้พัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยอยู่เสมอ และดำเนินการวิจัยให้ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาแผนแม่บทการใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารองค์กร

บรรณานุกรม

- กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2539. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2546. 1 ปี นโยบาย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย
- กาญจนา แก้วเทพ. 2548. การพัฒนาแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: สภาคาทอเล็กแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- ขวัญใจ รุจิเรข และ อรัญญา กัมภีรานนท์. 2549. สถาบันการเงินชุมชนแหล่งเงินทุนระดับรากหญ้า. วารสารเพื่อการพัฒนาชนบท ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. 2539. นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (IT 2000). [ม.ป.ท.]: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- _____. 2544. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ.2544 – 2553 ของประเทศไทย (IT 2000). กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. 2537. ทิศทางของสารสนเทศศึกษาของไทย ในเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ทิศทางการวิจัยและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทศวรรษ. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.
- _____. และ คณะ. 2539. ก้าวไกลไปกับคอมพิวเตอร์ สารคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการต้องรู้ (ฉบับปรับปรุง 39). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- _____. 2539. ฐานปัญญาไทยในโลกสากล. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตสถาน กระทรวงศึกษาธิการ และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ช่วงโชติ พันธุเวช. 2540. เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณัฐฐพันธ์ เขจรนันท์. 2542. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. และ ไพบุลย์ เกียรติโกมล. 2545. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล. 2543. วิสัยทัศน์และนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

ธนศ ศรีวิชัยคำพันธ์. 2554. **เศรษฐกิจชุมชน**. เศรษฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**.

ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. 2547. **การจัดการความรู้กับคลังความรู้**. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้ง
แมสโปรดักส์ .

นิกร ศิริอุดม. 2552. **การบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองบัวโลก ตำบลหนองบัวโลก**

อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เนคเทค (NECTEC). 2545. **ไอทีปริทัศน์. งานประชาสัมพันธ์และมัลติมีเดีย**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

นราธิป จำรัสกริช. 2554. **รูปแบบการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน**. ภาคนิพนธ์ปริญญาเอก

ดุสิตบัณฑิต. มหาราชภัฏมหาสารคาม

มนิรัตน์ บุญคำ. 2539. **ระบบข้อมูลสำหรับนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.

รังสรรค์ ปิติปัญญา, ไพโรจน์ ลิ้มศรีสกุลวงศ์ และสุชิน ปลีหะจินดา. 2543. **ปัจจัยที่มีผลต่อ**

ความสำเร็จ ของธุรกิจชุมชนในประเทศ. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยเสนอ

คณะกรรมการการวิจัย แห่งชาติ. ม.ป.ท.

วิมล เอี่ยมปลัด. 2551. **รายงานสถาบันการเงินชุมชน**. สารนิพนธ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิศกา ดองอ่อนนาม. 2546. **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัด**

กรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศณิชา จิโนวัฒน์. 2547. **การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย**

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับโรงเรียนในโครงการพัฒนาการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2540. **หนังสือเรียนวิชาคอมพิวเตอร์**

ข.0249 เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].

สมนึก คิริโต. 2538. **“ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร”**. นานาพรรณสะเกี่ยวกับการจัดระบบ

ฐานข้อมูล. กรุงเทพฯ: ฝ่ายประมวลผลข้อมูล กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร.

สิทธิศักดิ์ อภิกุลชัยสุทธิ. 2550. **การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการองค์การ**

บริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสน-

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองส่วน

ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุนทรศักดิ์ ฤทธิ. 2551. **สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรในองค์การบริหารส่วน**

ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภาภรณ์ วงศ์รักตระกูล. 2551. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน. ภาคนิพนธ์
ปริญญาโท มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุวิทย์ คุณกิตติ. 2548. หลักการพัฒนากองทุนเป็นสถาบันทางการเงิน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

สุรัชย์ กังวล. 2552. การบริหารจัดการที่เหมาะสมของสถาบันการเงินชุมชน. ภาคนิพนธ์ปริญญา
เอก ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544. รายงานการศึกษาวิเคราะห์
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง. รายงานการวิจัย
รัฐบาล สำนักสารนิเทศ : กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546. แผนฯ 9 ฉบับประชาชน.
กรุงเทพฯ : บริษัท เมืองการพิมพ์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. (ระบบออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.cpd.go.th/web-data/plan10/plan10.htm> (10 สิงหาคม 2554)

Lucas, Henry. 1997. **Information Technology for Management**. New York: McGraw-Hill.

McLuhan, Marshall. 1969. **Counterblast**. New York: Harcourt, Brace and World.

Zorkoezy, Peter. 1984. **Information Technology: An Introduction**. New York: Van Nostrand
Reinhold.